

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління фінансуванням оборотних активів підприємства

за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю
«ЕЛІТ-ШВАЙНЕ», Запорізька обл., Вільнянський р-н., с. Любимівка

Студентки 2 курсу 7 м групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
спеціалізації «Фінансове
управління»

Курносенко Анастасії
Олександрівни

Науковий керівник –
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП 3

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСУВАННЯМ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПВДПРИЄМСТВА 2**

**РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ОБОРОТНИХ
АКТИВІВ ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» 3**

2.1 Аналіз динаміки обсягу та складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» 4

2.2 Ідентифікація типу політики фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» 5

2.3 Оцінка ефективності фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» 6

**РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ФІНАНСУВАННЯ
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ».....**

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Процес управління сучасним підприємством є складним механізмом взаємопов'язаних елементів, які прямо чи опосередковано впливають один на одного та на фінансовий результат. Функціонування підприємства – це синхронне виконання всіх бізнес-процесів в межах операційного циклу. Одним із основних бізнес-процесів є процес фінансування оборотних активів, тобто забезпечення безперебійного функціонування підприємства.

Управління оборотними активами становить найбільшу частину заходів загального управління фінансами. Від якості та ефективності формування, використання та фінансування оборотних активів залежить величина майбутніх економічних вигід підприємства.

Забезпечення оптимального співвідношення залучених коштів з реальними потребами підприємства в оборотних активах є актуальним завданням для всіх підприємств. Деяка диспропорція цих величин може обернутися помітним економічним ефектом.

Отже, ефективність діяльності підприємства прямо залежить від обсягу, структури та джерел фінансування оборотних активів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань управління фінансуванням оборотних активів займалося багато вітчизняних та зарубіжних учених. Серед останніх досліджень варто відзначити праці І.О. Бланка, Г.В. Ситник, А.Г. Балдинюка, Р.М. Бугріменко, Н.А. Калмакова, М.В. Грідчиної І.А. Продченко, Д.Л. Яшук, В.В. Ковальов, М.Д. Білик, В.П. Савчук, В.Е. Леонтєв, Є.І. Шохін, Є.Ф. Брігхем, Р. Брейлі, Ван Хорн, С. Майерс, С. Росс, в яких визначено сутність та зміст такого управління.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних аспектів управління фінансуванням оборотних активів та надання пропозицій щодо оптимізації фінансування оборотних активів для ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ».

Мета даного дослідження передбачає виконання наступних **завдань**:

- 1) розглянути теоретико-методичні основи управлінням фінансуванням оборотних активів підприємства;
- 2) проаналізувати динаміку обсягу та складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»;
- 3) ідентифікувати тип політики фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»;
- 4) оцінити ефективність фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»;
- 5) надати пропозиції, щодо вдосконалення політики фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансуванням оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад управління фінансуванням оборотних активів.

Емпіричною базою дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» - мале підприємство, засноване у 2009 році. Розмір статутного фонду становить 62 500 грн. Кількість засновників – 2 особи (розмір внеску до статутного фонду кожного становить 31 250 грн.). Основний вид діяльності – розведення свиней (код КВЕД – 01.46). Інші види діяльності: вирощування зернових культур і насіння олійних культур (код КВЕД – 01.11), оптова торгівля зерном і кормами для тварин (код КВЕД – 46.21), оптова торгівля живими тваринами (код КВЕД – 46.23) та інші. Підприємство зареєстровано в Запорізькій області, Вільнянському районі, село Любимівка, вулиця Центральна, будинок 118-А. Загальна чисельність працівників 10 осіб. Вартість активів станом на 01.01.2019 становить 5321,7 тис.грн. Чистий прибуток за 2018 рік становив 270,5 тис.грн.

У ході виконання роботи використано наступні **методи дослідження**: узагальнення, аналіз та синтез у ході опрацювання наукових джерел для розгляду теоретичних аспектів фінансування

оборотних активів підприємства та формулювання висновків; горизонтальний та вертикальний аналіз - для оцінки стану оборотних активів та джерел їх фінансування; метод лінії підтримання та метод дотичної лінії для ідентифікації змінно та постійної частини оборотних активів; коефіцієнтний аналіз для визначення фінансових показників; порівняння – для співставлення показників; факторний аналіз; методи експоненціальних рядів, найменших квадратів, ковзної середньої та коефіцієнта зростання для планування чистої виручки від реалізації; економіко-статистичні – для оптимізації обсягу та структури фінансування оборотних активів.

Для оброблення економічної інформації, побудови таблиць, алгоритмів використано сучасні комп'ютерні технології та пакет прикладних програм Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали фінансової та статистичної звітності підприємства, сучасні пакети прикладного програмного забезпечення.

Практична значимість. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення політики фінансування оборотних активів можуть бути використані в діяльності ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ».

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення і практичні результати дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ «Економіка та фінанси підприємства», 2019 р. на тему: «Показники ефективності фінансування оборотних активів».

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Обсяг роботи –64 сторінок друкованого тексту. Включає 30 таблиць, 4 рисунків, список використаних джерел з 57 найменувань та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Для визначення сутності поняття «управління фінансуванням оборотних активів підприємства» розглянемо спочатку сутнісні характеристики самих оборотних активів.

Відповідно до Н(С)БО 1 оборотні активи - грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [31]. Різні підходи до класифікації оборотних активів, які виділяють сучасні науковці наведені в Додатку А.

Потреба підприємства в оборотних активах покривається за рахунок власних та залучених джерел (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Джерела фінансування оборотних активів [6]

Власні джерела	Залучені джерела
Статутний фонд	Довгострокові кредити
Додатковий капітал	Короткострокові кредити
Резервний фонд	Кредиторська заборгованість за товари
Цільове фінансування	роботи, послуги
Нерозподілений прибуток	Інша кредиторська заборгованість
Факторинг	

Співвідношення між власними та залученими джерелами фінансування оборотних активів визначає особливості фінансового менеджменту на підприємстві та ризиковість управлінських рішень.

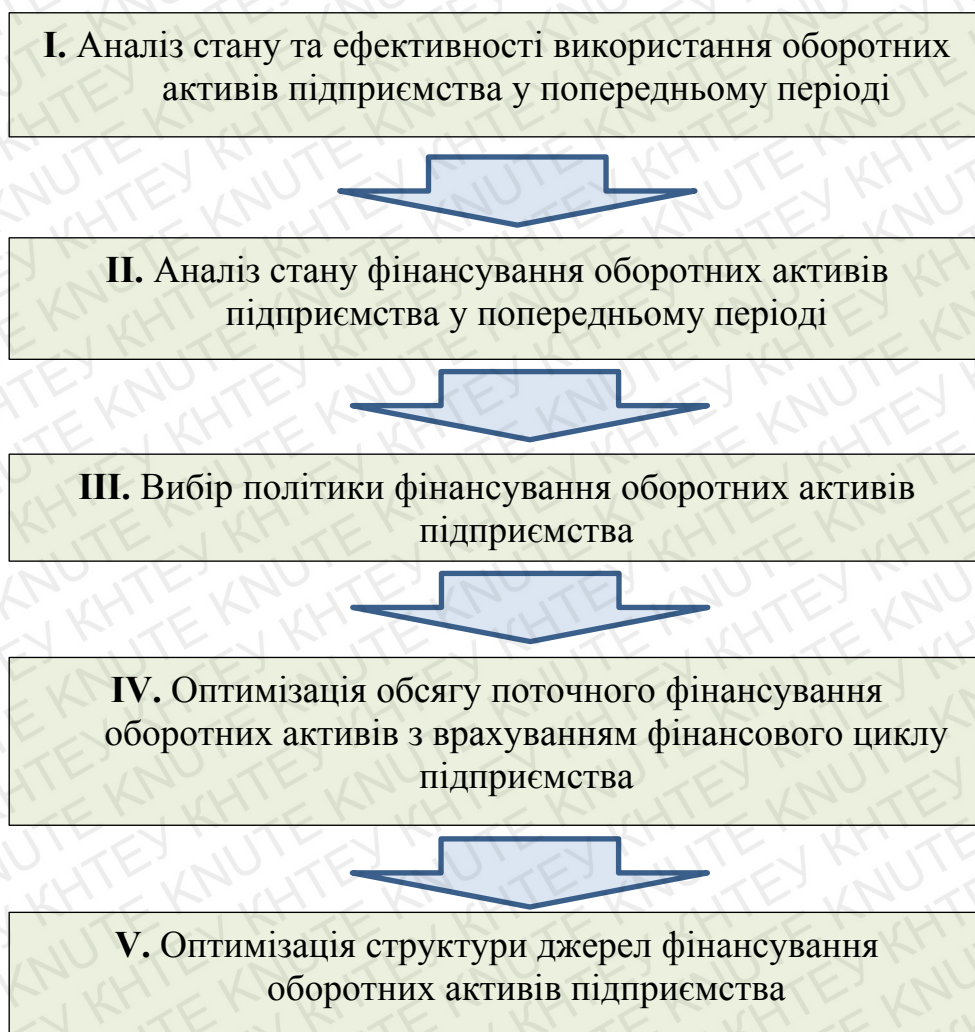
Процес управління на підприємстві передбачає взаємозв'язок всіх структурних елементів бізнес-діяльності. Тому систему управління фінансування оборотних активів слід розглядати у взаємозв'язку з процесом управління самими оборотними активами як причинно-наслідкового

елементу фінансування.

Процес управління фінансуванням оборотних активів є завершальним етапом у загальному їх управлінні. Здійснення всіх заходів, щодо оптимізації джерел їх фінансування повинно бути узгоджено з політикою формування та використання оборотних активів.

Отже, управління фінансуванням оборотних активів повинно бути спрямоване на забезпечення необхідної потреби в них відповідними фінансовими ресурсами та оптимізацію структури джерел формування цих ресурсів.

Управління фінансуванням оборотних активів здійснюється у такій загальній послідовності зазначеній в рисунку 1.1.

Рис.1.1 Етапи управління фінансуванням оборотних активів підприємства

На першому етапі здійснюється аналіз динаміки складу та структури оборотних активів, а також проводиться оцінка ефективності їх формування та використання. Для максимально якісної оцінки ефективності фінансування оборотних активів ми пропонуємо сформовану систему показників представлену в Додатку В, яка дозволить в повній мірі діагностувати рівень ефективності фінансування оборотних активів. Окремо визначаємо стан фінансової стійкості підприємства.

Визначення стану фінансової стійкості за балансовою моделлю Ковальова передбачає диференціацію її на чотири типи [28]:

1) абсолютна фінансова стійкість - свідчить про абсолютну незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів для покриття поточних фінансових потреб. Даний тип фінансової стійкості представлений у формулі 1.1:

$$Z < \text{ВОК}, \quad (1.1)$$

де Z – сума запасів підприємства на певну ату;

ВОК – сума власного оборотного капіталу.

2) нормальна фінансова стійкість - свідчить про ефективну політику залучення та використання позикових коштів, оскільки виробничі потреби підприємства в повному обсязі забезпечені різноманітними нормальними джерелами фінансування, строк погашення яких не настав. Даний тип фінансової стійкості представлений у формулі 1.2:

$$\text{ВОК} < Z < \text{НДФЗ}, \quad (1.2)$$

де НДФЗ – нормальні джерела фінансування запасів.

3) нестійке фінансове становище - свідчить про наявність певних проблем з джерелами фінансування запасів та витрат. Для формування певної їх частини використані джерела фінансування, що не можуть бути визнані за нормальні (позикові ресурси, що отримані для інших цілей, залишки коштів фондів спеціального призначення, кредиторська заборгованість нетоварного характеру та ін.). Даний тип фінансової стійкості представлений у формулі 1.3:

$$З > НДФЗ, \quad (1.3)$$

4) критичне фінансове становище діагностується, якщо виконується вимоги: формула 1.3 та підприємство має кредити і позики, не погашені у встановлений термін.

Другий етап управління необхідний для оцінки рівня достатності фінансових ресурсів, що інвестуються в оборотні активи, а також ступеня ефективності формування структури джерел їх фінансування з позицій впливу на фінансову стійкість.

На першій стадії аналізу проводиться оцінка достатності фінансових ресурсів, що інвестуються в оборотні активи, з позиції задоволення потреб в них у попередньому періоді. Така оцінка проводиться на основі коефіцієнта достатності фінансування оборотних активів підприємства в цілому, у тому числі власних оборотних активів (виражається в днях обороту). Розрахунок зазначених коефіцієнтів здійснюється за формулами:

$$КД\Phi_{OA} = \frac{\PhiПО_{OA}}{НПО_{OA}}$$

(1.4)

$$КД\Phi_{BOA} = \frac{\PhiПО_{BOA}}{НПО_{BOA}}$$

(1.5)

де ϕPO_{OA} – фактичний період обороту оборотних активів у днях у досліджуваній період;

nPO_{OA} - норматив оборотних активів у днях у досліджуваному періоді;

ϕPO_{BOA} – фактичний період обороту власних оборотних активів у днях у досліджуваному періоді;

nPO_{BOA} – норматив власних оборотних активів підприємства в днях, встановлений на відповідний період, що розглядається[4].

Оцінку достатності фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів можливо здійснити, якщо підприємство планує свою діяльність або визначає норматив використання ресурсів на підприємстві.

На другій стадії розглядаються сума та рівень чистих оборотних активів (чистого робочого капіталу) і темпи змін цих показників по окремих періодах. Для оцінки рівня чистих оборотних активів використовується відповідний коефіцієнт, що розраховується за формулою:

$$K_{\text{чОА}} = \frac{\text{ЧОА}}{\text{ОА}} \quad (1.6)$$

де ЧОА - середня сума чистих оборотних активів підприємства в досліджуваному періоді;

ОА – середня сума оборотних активів підприємства в досліджуваному періоді [4].

Цей показник характеризує тип політики фінансування оборотних активів, що здійснює підприємство у досліджуваному періоді.

Відповідно до теорії управління фінансами існує три типи політики фінансування оборотних активів підприємства: консервативний, помірний та агресивний. Їх характеристика наведена у Додатку Б.

Обсяг поточного фінансування оборотних активів (поточних

фінансових потреб) підприємства розраховується за такою формулою:

$$ОПФ_{ОА} = \dot{З}_{ТМЦ} + \dot{ДЗ} - \dot{КЗ} \quad (1.4)$$

де $\dot{З}_{ТМЦ}$ - середня сума запасів товарно-матеріальних цінностей у складі оборотних активів у період, що аналізується;

$\dot{ДЗ}$ – середня сума поточної дебіторської заборгованості підприємства в досліджуваній період;

$\dot{КЗ}$ – середня сума кредиторської заборгованості підприємства у досліджуваній період[4].

Рівень поточного фінансування оборотних активів підприємства оцінюється на основі відповідного коефіцієнта, що розраховується за такою формулою:

$$КПФ_{ОА} = \frac{ОПФ_{ОА}}{ОА} \quad (1.5)$$

де $ОПФ_{ОА} - \dot{}$ середній обсяг поточного фінансування оборотних активів

підприємства у досліджуваному періоді;

$ОА - \dot{}$ середня сума оборотних активів підприємства в досліджуваному періоді [4].

На четвертій стадії аналізу розглядається динаміка суми й питомої ваги окремих джерел фінансування оборотних активів підприємства в попередньому періоді.

Третій етап управління передбачає визначення політики фінансування оборотних активів. У процесі вибору політики фінансування оборотних активів в їх загальному складі виділяється постійна та змінна частини.

Четвертий етап управління дозволяє виявити й мінімізувати реальну потребу підприємства у фінансуванні оборотних активів за рахунок власного капіталу та фінансового кредиту.

На першій стадії розрахунків прогнозується обсяг кредиторської заборгованості підприємства на майбутній період. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$KЗ_{\Pi} = (KЗ_{T} + ПЗР + KЗ_{\Pi P}) * (1 + T_{\Pi P}) \quad (1.6)$$

де $KЗ_{T} - \zeta$ середня фактична сума поточної кредиторської заборгованості

по товарним операціям в попередньому періоді ;

$ПЗР - \zeta$ середня фактична сума поточних зобов'язань за розрахунками

в попередньому періоді;

$KЗ_{\Pi P} - \zeta$ середня фактична сума простроченої поточної кредиторської заборгованості підприємства в попередньому періоді;

$T_{\Pi P} - \zeta$ плановий темп приросту обсягу виробництва продукції [4].

На наступній стадії виходячи з визначених планових показників запасів і дебіторської заборгованості, а також прогнозного обсягу кредиторської заборгованості визначаємо плановий обсяг поточного фінансування оборотних активів підприємства за формулою 1.4.

Враховуючи отримані дані, розробляються заходи щодо скорочення прогнозного обсягу поточного фінансування оборотних активів. Оптимізований прогнозний обсяг поточного фінансування оборотних активів є основою вибору конкретних джерел їх фінансування.

П'ятий етап управління передбачає оптимізацію структури джерел фінансування оборотних активів підприємства. При визначенні структури цього фінансування виділяють наступні групи джерел: власний капітал

підприємства; довгостроковий фінансовий кредит; короткостроковий фінансовий кредит; товарний (комерційний) кредит; мінімальний розмір поточних зобов'язань за розрахунками.

Обсяг фінансування оборотних активів за рахунок короткострокового фінансового кредиту визначається на основі такої формули:

$$КФК_{\Pi} = OA_{\Pi} - ЧОА_{\Pi} - КЗ_{\Gamma} - ПЗР_{\Pi} \quad (1.7)$$

де OA_{Π} – і планова загальна сума оборотних активів;

$ЧОА_{\Pi}$ – і прогнозна сума чистих оборотних активів (чистого оборотного капіталу);

$КЗ_{\Gamma}$ – і прогнозна сума кредиторської заборгованості по товарних операціях;

$ПЗР_{\Pi}$ – і прогнозний мінімальний розмір поточних зобов'язань за розрахунками [4].

Розрахунок обсягу власного капіталу, інвестованого в оборотні активи (чистий робочий капітал), здійснюється за формулою:

$$ВК_{ОА} = ЧОА_{\Pi} - ДФК_{ОА} \quad (1.8)$$

де $ЧОА_{\Pi}$ – і прогнозована сума чистих оборотних активів (чистого робочого

капіталу);

$ДФК_{ОА}$ – і сума довгострокового фінансового кредиту, інвестованого в оборотні активи [4].

Результати розробленої політики формування і фінансування оборотних активів відображуються у зведеному плановому документі – балансі формування й фінансування оборотних активів [39].

Важливість оптимізації структури джерел фінансування оборотних активів пов'язано зі значною кількістю елементів їх внутрішнього матеріально-речового фінансового складу, що вимагають індивідуалізації управління; високою динамікою трансформації їх видів; пріоритетною роллю в забезпеченні платоспроможності, рентабельності й інших цільових результатів діяльності підприємства [43].

Отже, у ході дослідження теоретичних засад управління фінансуванням оборотних активів підприємства ми розглянули основні засади формування і використання оборотних активів та навели загальну послідовність управління ним, яка може корегуватись залежно від особливостей діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

2.1 Аналіз динаміки обсягу та складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

Основною метою цього аналізу є визначення рівня забезпеченості підприємства оборотними активами. Результати проведеного аналізу

дозволяють визначити тенденцію змін в формуванні оборотних активів, що дозволить в подальшому визначити рівень ефективності фінансування оборотних активів та оптимізувати його на майбутній період.

Проаналізуємо співвідношення динаміки оборотного капіталу, чистої виручки та чистого прибутку (табл. 2.1). Дані фінансової звітності наведені в Додатках Д, Е.

Таблиця 2.1

Співвідношення динаміки оборотного капіталу, чистої виручки та чистого прибутку ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр. (тис.грн.)

Показники	Рік			Абсолютна зміна, тис.грн.		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	на 2018	на 2019	на 2018	на 2019
Середній оборотний капітал	2 320,0	2 352,2	2 705,9	32,3	353,7	1,39	15,04
Чиста виручка	4 800,8	4 336,2	6 752,0	- 464,6	2 415,8	-9,68	55,71
Чистий прибуток	237,6	273,5	270,5	35,8	- 3,0	15,08	-1,08

Отже, за досліджуваний період середній обсяг оборотного капіталу постійно зростає. Так в 2017 році його обсяг становив 2 352,2 тис.грн, що на 32,3 тис.грн. більше ніж у 2016 році. В 2018 році його обсяг зріс на 353,7 тис.грн. і становив 2 705,9 тис.грн.

Варто зазначити, що у динаміці чистої виручки та чистого прибутку не має чіткої тенденції. Так чиста виручка у 2017 році зменшилась на 9,68%, проте середній обсяг оборотного капіталу зріс на 1,39%, а чистий прибуток збільшився на 15,08%. Дана динаміка більшою мірою зумовлена зменшенням собівартості реалізованих товарів та отриманням додаткового доходу від іншої операційної діяльності. У 2018 році склалася інша ситуація середній обсяг оборотних активів зріс на 15,04% при цьому чиста виручка має більший темп приросту 55,71%, хоча прибуток зменшився на 1,08%. Дана динаміка зумовлена значним збільшенням собівартості виробництва та

відсутності зростання ринкової ціни реалізації поточних біологічних активів. В галузі сільського господарства є негативна ситуація, щодо відсутності пропорційного зростання собівартості та ціни реалізації. Так собівартість зростає більшими темпами, аніж ціна на сільськогосподарську продукцію, від чого потерпають вітчизняні виробники.

Для аналізу динаміки оборотних активів використаємо дані фінансової звітності ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-201 роки (табл. 2.2) зазначену в Додатках Д, Е.

Таблиця 2.2

**Динаміка складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2016-2018 рр. (тис.грн.)**

Показники	на	на	На	Абсолютна		Темп приросту, %	
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	на 2018	на 2019	на 2018	на 2019
Запаси	59,2	92,9	563,4	33,7	470,5	56,93	506,46
Поточні біологічні активи	1550,6	2253,2	1899,4	702,6	-353,8	45,31	-15,70
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:	189	38,8	36,8	-150,2	-2	-79,47	-5,15
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	2	7,8	2	5,8	0	290,00
Гроші та їх еквіваленти	1,1	137,1	43,5	136	-93,6	12363,64	-68,27
Інші оборотні активи	175,9	204,6	132,3	28,7	-72,3	16,32	-35,34
ОБОРОТНІ АКТИВИ	1975,8	2728,6	2683,2	752,8	-45,4	38,10	-1,66
АКТИВИ	4176,1	5021,5	5321,7	845,4	300,2	20,24	5,98

Обсяг оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за досліджуваний період в середньому зріс на 707,4 тис.грн. (36,44%). Так на 01.01.2018 році обсяг оборотних активів становив 2 728,6 тис.грн., що на 752,8 тис.грн.

(38,10%) більше попереднього періоду. Дані зміни зумовлені зростанням всіх статей оборотних активів, окрім дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проте на 01.01.2019 рік обсяг оборотних активів зменшився на 45,4 тис.грн. (1,66%) і становив 2 683,2 тис.грн.

Обсяг запасів за досліджуваний період значно зріс. Так на 01.01.2018 рік їх обсяг становив 92,9 тис.грн., що на 33,7 тис.грн. (56,93%) більше минулого періоду. На 01.01. 2019 рік обсяг оборотних активів становив 563,4 тис.грн., що в 5 разів більше ніж в попередньому періоді або на 470,5 тис.грн.

Поточні біологічні активи на початок 2018 року становили 2 253,2 тис.грн., що на 702,6 тис.грн. (45,31%) більше ніж на початок 2017 року. На 01.01.2019 рік їх обсяг становив 1 899,4 тис.грн. (менше на 353,8 тис.грн. (15,70%) попереднього періоду.

Обсяг дебіторської заборгованості за досліджуваний період значно зменшився, а саме на 152,2 тис.грн (84,62%) порівняно з базовим періодом. На 01.01.2019 рік її обсяг становив 36,8 тис.грн.

Обсяг грошових коштів на 01.01.2017 рік становив 1,1 тис.грн. Це свідчило про відсутність можливості на підприємстві негайно здійснити оплату за товари, роботи, послуги, що слугувало збільшенням кредиторської заборгованості. Проте на 01.01.2018 рік їх обсяг збільшився до 137,1 тис.грн. На 01.01.2019 рік їх обсяг зменшився на 93,6 тис.грн. (68,27%) і становив 43,5 тис.грн.

Інші оборотні активи на 01.01.2018 рік збільшились на 28,7 тис.грн (16,32%) і становили 204,6 тис.грн. На 01.01.2019 рік обсяг інших оборотних активів зменшився до 132,3 тис.грн., що на 72,3 тис.грн. (35,34%) менше ніж у попередньому періоді.

Наступним етапом нашого аналізу буде відображення структури оборотного капіталу та дослідження їх динаміки за даними фінансової звітності, представленої в Додатках Д, Е. Аналіз структури оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка структури оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2016 – 2018 рр. (%)**

Показники	Питома вага, %			Абсолютний приріст, процентні пункти	
	На 01.01.2017	На 01.01.2018	На 01.01.2019	На 01.01.2017	На 01.01.2018
Запаси	3,00	3,40	21,00	0,41	17,59
Поточні біологічні активи	78,48	82,58	70,79	4,10	-11,79
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:	9,57	1,42	1,37	-8,14	-0,05
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	0,07	0,29	0,07	0,22
Гроші та їх еквіваленти	0,06	5,02	1,62	4,97	-3,40
Інші оборотні активи	8,90	7,50	4,93	-1,40	-2,57
ОБОРОТНІ АКТИВИ	100,00	100,00	100,00	×	×
Питома вага оборотних активів у загальному обсязі активів	47,31	54,34	50,42	7,03	-3,92

За досліджуваний період питома вага оборотних активів в загальному обсязі активів була майже на одному рівні і становила в середньому 50 %.

Найбільшу питому вагу за 2016-2018 в структурі оборотних активів займають поточні біологічні активи 70 – 80%. На 01.01.2018 рік питома вага поточних біологічних активів становила 82,58%, проте на 01.01.2019 рік їх частка зменшилась на 11,79 процентні пункти та становила 70,79%.

Запаси протягом двох періодів (2016-2017 рр.) перебували на рівні 3 %, проте станом на 01.01.2019 рік їх частка зросла на 17,5 процентних пункти і становить 21 %.

Дебіторська заборгованість на 01.01.2017 рік складає 9,57% в загальному обсязі оборотних активів. Проте у останніх двох періодах їх

частка складала в середньому 1,40%, що на 8,1% менше ніж на 01.01.2017 рік.

Питома вага грошових коштів на 01.01.2018 рік становила 5,02%, а на 01.01.2019 рік їх частка зменшилась на 3,4 процентні пункти і становила 1,62%.

Частка інших оборотних активів на 01.01.2019 рік становила 4,93%, що на 2,57 процентні пункти менше ніж на 01.01.2018 рік.

Отже, нами була досліджена динаміка обсягу та складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 роки. Так більша частина оборотних активів сформована за рахунок поточних біологічних активів, які відображають основний вид діяльності підприємства. Обсяг дебіторської заборгованості та грошових коштів становлять незначну їх частину. Частка оборотних активів підприємства в загальному обсязі активів становить 50%. Темп приросту оборотних активів за 2018 рік має додатне значення в той час приріст чистого прибутку мав від'ємне значення. Це свідчить про нерациональність формування та використання оборотних активів, тому необхідно оптимізувати склад оборотних активів на поточний період. Вирішення даної ситуації потребує більш глибокого аналізу оборотних активів та джерел їх фінансування для виявлення причин наявних диспропорцій.

2.2 Ідентифікація типу політики фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

Тип політики фінансування оборотних активів визначає загальну стратегію управління підприємством, характеризує фінансовий стан підприємства, враховуючи допустимий рівень ризику.

Для ідентифікації типу політики фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» ми повинні визначити і проаналізувати основні джерела фінансування оборотних активів (табл. 2.4) за даними фінансової звітності (Додатки Д, Е).

Таблиця 2.4

**Джерела фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2016-2018 рр. (тис.грн.)**

Джерела фінансування	Станом на			Абсолютний приріст, тис.грн		Темп приросту, %	
	01.01.17	01.01.18	01.01.19	на 01.01.18	на 01.01.19	на 01.01.18	на 01.01.19
Власний оборотний капітал	-1585,3	-1404,7	-1489,3	180,6	-84,6	-11,39	6,02
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1228,6	990,3	343,6	-238,3	-646,7	-19,40	-65,30
Інші поточні зобов'язання	2332,5	3141,8	3828,9	809,3	687,1	34,70	21,87
ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ	1975,8	2727,4	2683,2	751,6	-44,2	38,04	-1,62

Отже, основними джерелами фінансування оборотних активів є поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та інші поточні зобов'язання. Власний оборотний капітал має від'ємне значення, а значить частина необоротних активів фінансується за рахунок короткострокового позикового капіталу.

Дані таблиці 2.4 показують загальний обсяг оборотного капіталу підприємства. За досліджуваний період обсяг оборотного капіталу зріс на 36%. Так станом на 01.01.2018 рік обсяг оборотного капіталу становить 2 727,4 тис.грн. (на 38 % більше ніж в минулому періоді). На дану ситуацію позитивно вплинуло зменшення від'ємного значення власного оборотного капіталу на 180,6 тис.грн. (на 11%) та збільшення інших поточних зобов'язань на 809,3 тис.грн. (на 34,7%).

Станом на 01.01.2019 рік обсяг оборотного капіталу становив 2 683,2

тис.грн., що на 44,2 тис.грн. (1,62%) менше ніж у попередньому періоді. На такі зміни негативно вплинуло збільшення від'ємного значення власного оборотного капіталу на 84,6 тис.грн. (6,02%) та зменшення поточної кредиторської заборгованості товарного характеру на 646,7 тис.грн. (65,3%). Інші поточні зобов'язання за цей період зросли на 687,1 тис.грн. (21,87%) і становили 3 828,9 тис.грн.

Варто відмітити, обсяг поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги за аналітичний період знижувався з кожним роком

Дана тенденція зумовлена тим, що підприємству вигідніше залучати безвідсоткові джерела фінансування, аніж сплачувати нараховані відсотки за придбані товари в кредит.

Сформована структура оборотного капіталу негативно впливає на фінансову стійкість підприємства та несе за собою низку фінансових ризиків.

Тип політики фінансування оборотних активів визначається за допомогою коефіцієнта чистих оборотних активів (чистого робочого капіталу).

Мінімальне значення даного коефіцієнта говорить про здійснення підприємством політики агресивного типу, а досить високе його значення (що спрямовується до одиниці) – політики консервативного типу [4].

Чистий робочий капітал підприємства має від'ємне значення, тому коефіцієнт чистих оборотних активів також матиме від'ємний результат. Дана ситуація говорить про проведення підприємством агресивного типу політики фінансування оборотних активів.

Для більш точної ідентифікації політики фінансування оборотних активів нам слід визначити постійну та змінну частину оборотних активів. Для цього ми використаємо два статистичних методи: лінії підтримання та дотичної лінії. Порівняємо отримані дані та визначимо оптимальне співвідношення змінної та постійної частини оборотних активів як середньоарифметичне результатів цих двох методів.

Підготовчим етапом для визначення постійної частини є формування поквартального моментного (на кінець періоду) ряду динаміки.

Розрахуємо змінну та постійну частину оборотних активів методом дотичної лінії (табл. 2.5). Сутність цього методу полягає в визначенні лінії (рівняння) тренда. Рівняння тренда може бути описане широким спектром залежностей. В нашому випадку тенденцію показника треба виразити за допомогою лінійного рівняння:

$$Y=t*a+b \quad (2.1)$$

де t – порядковий номер моментів часу;

a і b – невідомі параметри функції [52].

Параметр a визначається методом найменших квадратів. Для розрахунку нами було використано функцію ЛИНЕЙЛ у програмі MicrosoftExcel. Так значення коефіцієнтів тренда становлять: $a = 24,07$ тис.грн. та $b=458,4$ тис.грн.

Таблиця 2.5

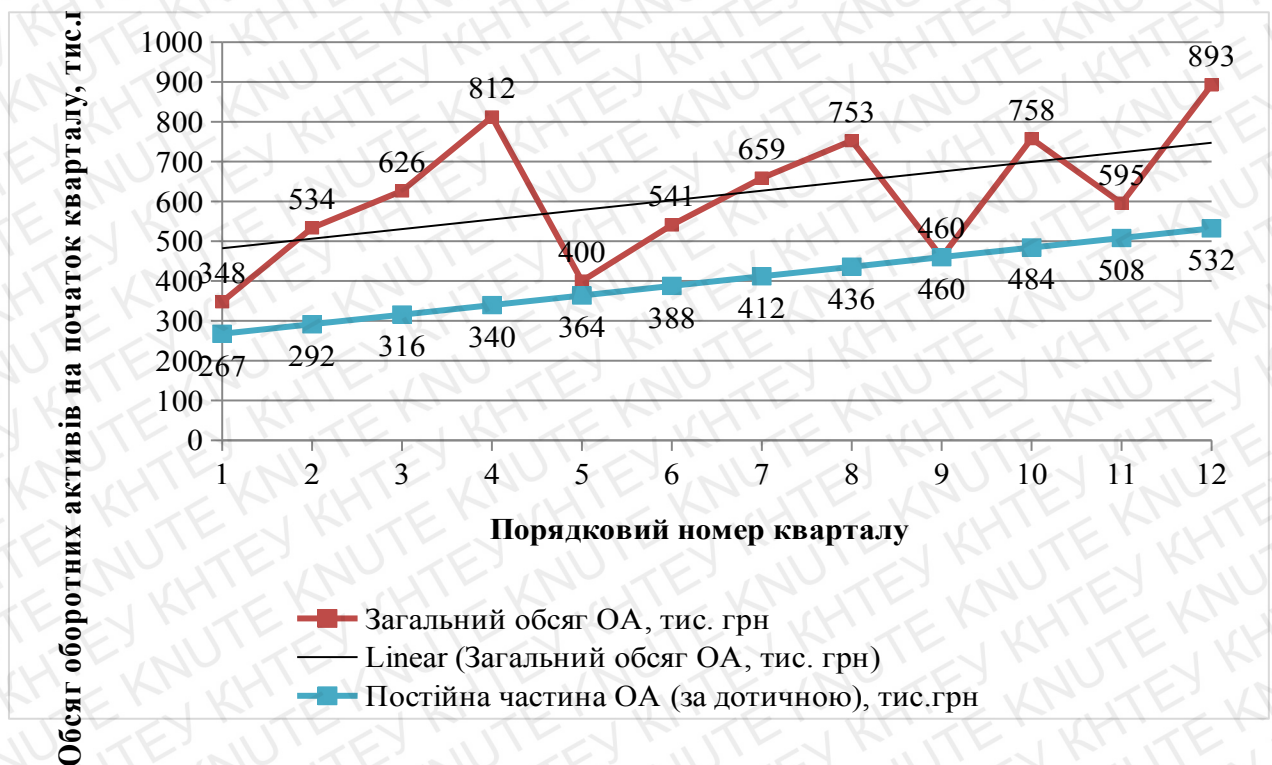
Метод дотичної лінії

Порядковий номер кварталу	Загальний обсяг оборотних активів, тис. грн.	Тренд (Y), тис.грн.	Похибка, тис.грн.	Постійна частина оборотних активів (за дотичною), тис.грн.	Змінна частина оборотних активів, тис.грн.
1	348	482,5	-134,5	267,4	80,6
2	533,6	506,5	27,1	291,5	242,1
3	626,4	530,6	95,8	315,6	310,8
4	812	554,7	257,3	339,6	472,4
5	399,9	578,7	-178,8	363,7	36,2

6	541	602,8	-61,8	387,8	153,2
7	658,6	626,9	31,7	411,9	246,7
8	752,7	650,9	101,8	435,9	316,8
9	460	675,0	-215,0	460,0	0,0
10	757,7	699,1	58,6	484,1	273,6
11	595,3	723,2	-127,9	508,1	87,2
12	892,9	747,2	145,7	532,2	360,7

Визначаємо похибку тренду(різниця між загальним обсягом оборотних активів та значенням тренда). Визначаємо найбільше від'ємне число похибки та розраховуємо параметр b для дотичної лінії. Найбільша похибка в 9 кварталі і становить $-215,0$ тис.грн. Так коефіцієнти дотичної ліній становлять: $a = 24,07$ тис.грн. та $b = 243,4$ тис.грн.

Постійна частина за дотичною лінією розраховується підстановкою коефіцієнтів дотичної лінії в лінійне рівняння (формула 2.1). Змінна частина за залишковим методом.

Відобразимо результати розрахунків на графіку (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Постійна та змінна частина оборотних активів за методом

дотичної лінії

Розрахуємо змінну та постійну частину оборотних активів методом лінії підтримання (табл. 2.6).

Для поділу загального обсягу оборотних активів на постійну та змінну частини даним методом нам необхідно в лінійну функцію (формула 2.1) підставити розраховані параметри a і b .

Для розрахунку невідомих параметрів необхідно в загальному обсязі оборотних активів визначити перше ($min1$) і друге ($min2$) найменше значення. Так перше найменше значення маємо в першому кварталі – 348 тис.грн., друге найменше значення маємо в п'ятому кварталі – 399,9 тис.грн.

Таблиця 2.6

Метод лінії підтримання

Порядковий номер кварталу	Загальний обсяг оборотних активів, тис. грн	Постійна частина оборотних активів, тис.грн	Змінна частина оборотних активів, тис.грн
1	348	348,0	0,0
2	533,6	361,0	172,6
3	626,4	374,0	252,5
4	812	386,9	425,1
5	399,9	399,9	0,0
6	541	412,9	128,1
7	658,6	425,9	232,8
8	752,7	438,8	313,9
9	460	451,8	8,2
10	757,7	464,8	292,9
11	595,3	477,8	117,6
12	892,9	490,7	402,2

Параметр a розраховується за формулою:

$$a = \frac{min_2 - min_1}{t_{min_2} - t_{min_1}} \quad (2.5)$$

де min_2 і min_1 – відповідно друге та перше найменше значення моментного ряду;

t_{min_2} і t_{min_1} – відповідно порядкові номери з другим та першим найменшим значенням моментного ряду [52].

Відобразимо результати розрахунків на графіку (рис. 2.2).

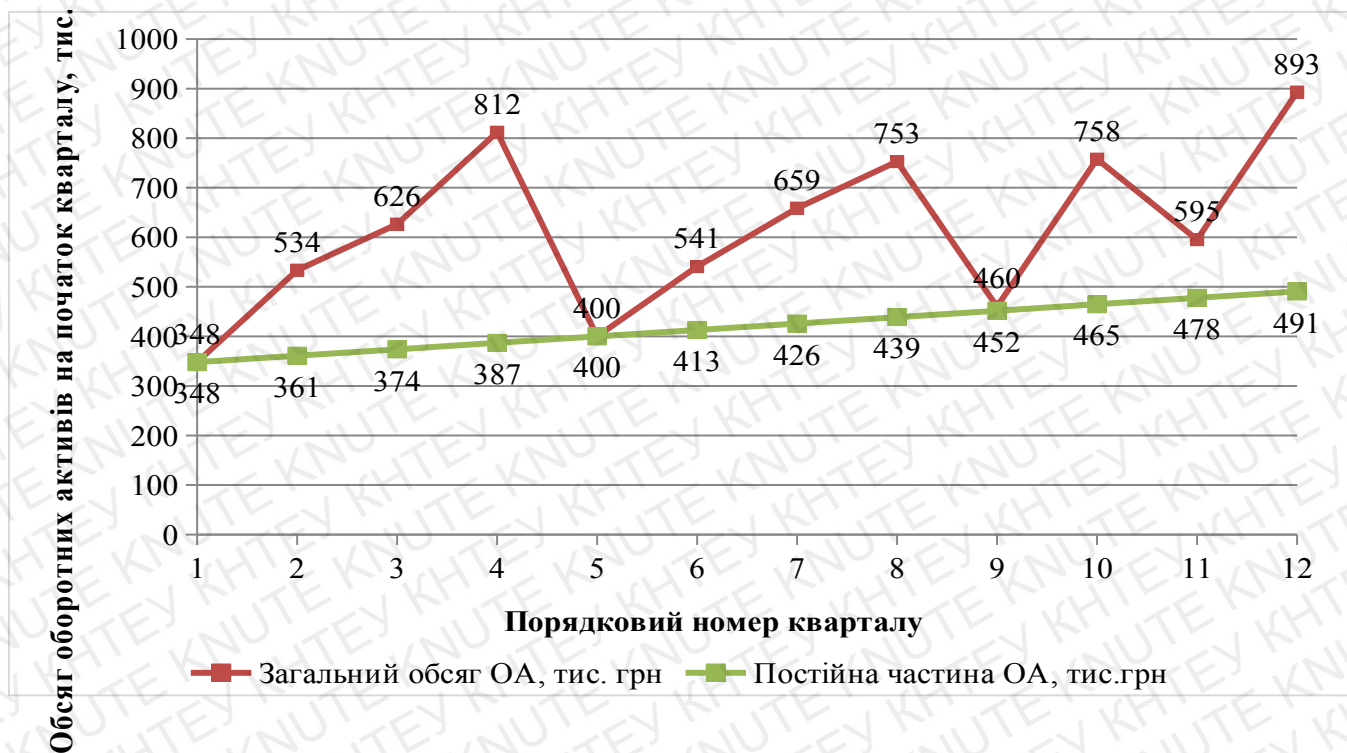

Рис. 2.2 Постійна та змінна частина оборотних активів за методом лінії підтримання

Порівняємо результати цих методів. Згрупований обсяг змінної та постійної частини представлений в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Порівняння методів поділу обсягу оборотних активів на змінну та постійну частину ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр., тис.грн.

Метод	Показники	Роки		
		2016	2017	2017
Метод лінії підтримання	Обсяг постійної частини, тис.грн	1470	1677	1885
	Питома вага постійної частини, %	63,36	71,31	69,66
	Обсяг змінної частини, тис.грн.	850	675	821
	Питома вага змінної частини,%	36,64	28,69	30,34
Метод дотичної лінії	Обсяг постійної частини, тис.грн	1214	1599	1984
	Питома вага постійної частини, %	52,33	67,99	73,34
	Обсяг змінної частини, тис.грн.	1106	753	721
	Питома вага змінної частини,%	47,67	32,01	26,66
Середній обсяг оборотних активів		2320	2352	2706

Отже, за методом лінії підтримання частка постійної частини в загальному обсязі оборотних активів у 2017-2018 роках становить 70%, проте у 2016 році їх питома вага становила 63,36%.

За методом дотичної лінії питома вага постійної частини з кожним роком зростала і в 2018 році становила 73,34%, що на 5,5 процентні пункти більше ніж у 2017 році. У 2016 році їх частка становила 52,33%.

Так дані методи дещо різняться в отриманих результатах, тому для конкретизації отриманих результатів предметом для аналізу будуть середньоарифметичні показники цих двох методів.

Так в таблиці 2.8 представлені усереднений обсяг змінно та постійної частини оборотних активів.

Таблиця 2.8

Питома вага змінної та постійної частини в загальному обсязі оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр.

Рік	Середній обсяг оборотних активів, тис.грн.	Середній обсяг, тис.грн		Питома вага%	
		Постійна частина	Змінна частина	Постійна частина	Змінна частина
2016	2 320	1342	978	57,8	42,2
2017	2 352	1638	714	69,7	30,3
2018	2 706	1935	771	71,5	28,5

В 2016 році середній обсяг оборотних активів становив 2 320 тис.грн. з них 1 342 тис.грн. (57,8%) постійна частина, а 978 тис.грн. (42,2%).

Середній обсяг оборотних активів у 2017 році становив 2 352 тис.грн. Постійна частина становить 1 638 тис.грн. (69,7%) і змінна 714 тис.грн. (30,3%).

Отже, з кожним роком обсяг постійної частини оборотних активів зростає і в останньому звітному році (2018 рік) середній обсяг оборотних активів становив 2 706 тис.грн. В їх обсязі постійна частина становить 1 935 тис.грн. (71,5%), а змінна 771 тис.грн. (28,5%).

Так ми визначили, що в середньому мінімальна потреба підприємства в оборотних активах протягом року становить 66% , а вплив сезонних коливань на попит продукції потребує залучення додаткових запасів у середньому у розмірі 34% від обсягу оборотних активів.

Проілюструємо графічно тип політики фінансування оборотних активів протягом 2016-2018 років (рис. 2.3).

	2017	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Нерозподілений прибуток	335	608,2	869,2	273,2	261	81,55	42,91

За даними таблиці 2.9 бачимо, що за досліджуваний період підприємство повністю капіталізує прибуток для нарощення фінансової міцності.

В нашому випадку доречним буде проаналізувати доцільність та ефективність використання політики агресивного типу, шляхом визначення типу фінансової стійкості за балансовою моделлю Ковальова (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Тип поточної фінансової стійкості ТОВ "ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2015 - 2018 рр. (тис.грн.)**

Показник	На 01.01.2016	На 01.01.2017	На 01.01.2018	На 01.01.2019
Запаси, тис.грн	2 136	1 609,8	2 346,1	2 462,8
Власний (чистий) оборотний капітал, тис.грн	-1 881,6	-1 532,6	-1 342,2	-1 425,1
«Нормальні» джерела фінансування, тис.грн:				
- власний (чистий) оборотний капітал, тис.грн	-1 881,6	-1 532,6	-1 342,2	-1 425,1
- інші поточні зобов'язання, тис. грн	2 993,2	2 279,8	3 080,5	3 764,7
- розрахунки з кредиторами за товари, роботи, послуги, тис.грн	1 552,5	1 228,6	990,3	343,6
Тип поточної фінансової стійкості	Нормальна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість

Протягом досліджуваного періоду на підприємстві наявна нормальна фінансова стійкість, зокрема за рахунок відсутності банківських кредитів та прострочених зобов'язань по ним. Для фінансування оборотних активів підприємство користується внутрішньо кредиторською заборгованістю, яка є безвідсотковою, тому не несе додаткових фінансових витрат.

Отже, нами були ідентифіковані змінна та постійна частина оборотних активів двом статистичними методами: лінії підтримання та дотичної лінії. На основі цих методів ми визначили їх загальний середній обсяг та питому вагу. Так в середньому 66% оборотних активів займає постійна частина та 34% змінна. Аналіз активів та пасивів підприємства демонструє політику агресивного типу у фінансуванні оборотних активів. Про це свідчить наявність від'ємного чистого робочу капіталу, висока частка позикового капіталу у загальному обсязі капіталу (80-90%). Проте, не дивлячись на досить ризиковий тип політики фінансування оборотних активів протягом досліджуваного періоду підприємство має нормальну фінансову стійкість. Окрім того здійснює заходи. Щодо підвищення рівня фінансової незалежності.

2.3 Оцінка ефективності фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

Наступним етапом аналізу управління фінансуванням оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» є оцінка ефективності використання оборотного капіталу. Для цього ми проаналізуємо показники рентабельності, ділової активності та вартості оборотного капіталу.

Показники рентабельності характеризують здатність підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї господарської діяльності та визначають загальну ефективність використання оборотних активів (табл. 2.11). Формули для розрахунку наведені в Додатку Г.

Таблиця 2.11

Показники рентабельності фінансування оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр., %

Показники	2016	2017	2018	Абсолютна зміна, п.п.	
				2017	2018
Рентабельність діяльності (обороту)	4,95	6,31	4,01	1,36	-2,30

Рентабельність оборотних активів	10,24	11,63	10,00	1,38	-1,63
Рентабельність запасів	93,78	359,59	82,44	265,81	-277,16
Рентабельність поточних біологічних активів	14,67	14,38	13,03	-0,29	-1,35
Рентабельність дебіторської заборгованості	192,11	240,10	715,66	47,99	475,56
Рентабельність позикового капіталу	5,86	7,11	6,51	1,25	-0,59
Середньогалузевий рівень рентабельності діяльності для малих підприємств у галузі сільського господарства	30,00	15,6	14,8	-14,4	-0,8

Рентабельність діяльності знизилась у 2018 році не дивлячись на зростання у 2017 році. Так у 2018 році вона становила 4,01%, що на 2,30% мені ніж у 2017 році. Значить 1 грн. чистої виручки приносить 4 коп. чистого прибутку. Рентабельність діяльності підприємства значно нижча середньогалузевої рентабельності. Так у 2018 році рентабельність галузі становила 14,8%, що на 10,8% перевищує рентабельність діяльності підприємства.

Рентабельність оборотних активів підприємства за досліджуваний період знаходиться в межах 10-11%. У 2018 році вона становила 10%, тобто 1 грн. вкладень в оборотні активи генерує 10 коп. чистого прибутку.

Рентабельність запасів є досить високою, оскільки їх обсяг в загальній структурі оборотних активів є незначним. Так у 2018 році вона була на рівні 82,44%. Вкладення 1 грн. у запаси генерує 82 коп. чистого прибутку.

Головним елементом операційної діяльності підприємства є поточні біологічні активи. Їх рентабельність з кожним роком знижується. Так у 2018 році вона становила 13,03%, що на 1,35 процентні пункти менше ніж у 2017 році.

Рентабельність дебіторської заборгованості є дуже високою, оскільки на підприємстві відбувається швидке погашення дебіторської заборгованості,

про що свідчить незначний її обсяг. Так у 2018 році 1 грн. дебіторської заборгованості генерує 7 грн. чистого прибутку.

Рентабельність позикового капіталу протягом трьох років знаходилась в межах 5-7%. У 2018 році вона була на рівні 6,51 %, що на 0,59 процентні пункти менше ніж у 2017 році.

Взагалом підприємство має низький рівень рентабельності, що є проявом використання політики агресивного типу.

Необхідно проаналізувати фактори, які негативно впливають на рентабельність оборотних активів підприємства для виявлення «вузьких місць» та нейтралізації їх впливу, шляхом розробки низки організаційних заходів по оптимізації використання та формування оборотного капіталу.

Факторний аналіз рентабельності оборотних активів передбачає використання методу Дюпон-каскад (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз впливу рентабельності обороту та оборотності оборотних активів на рентабельність оборотного капіталу ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст, п.п.	
	2016	2017	2018	2017	2018
Рентабельність оборотних активів, %	10,24	11,63	10,00	1,38	-1,63
Рентабельність діяльності (обороту),%	4,95	6,31	4,01	1,36	-2,30
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,0694	1,8435	2,4953	-0,23	0,65

Зміна економічної рентабельності оборотних активів за рахунок зміни рівня рентабельності обороту, %	×	2,81	-4,24	×	×
Зміна економічної рентабельності оборотних активів за рахунок зміни рівня оборотності оборотних активів, %	×	-1,42	2,61	×	×

У 2018 році рентабельність оборотних активів зменшилась на 1,63 процентні пункти. Збільшення коефіцієнту оборотності оборотних активів на 0,65 процентні пункти збільшило рентабельність оборотних активів на 2,61 процентні пункти. Зменшення рентабельності обороту на 2,3 процентні пункти знизило рівень рентабельності оборотних активів на 4,24 процентні пункти.

Ефективність управління оборотним капіталом підприємства значною мірою обумовлюється його діловою активністю.

Ділова активність оцінюється системою показників (коефіцієнтів), які характеризують найважливіші сторони діяльності підприємства (табл. 2.13). Показники оборотності характеризують наскільки швидко сформовані оборотні активи обертаються в процесі господарської діяльності підприємства. Формули для розрахунку представлені в Додатку ....

Показник ділової активності підприємства сформовані в таблиці 2.13. Формули для розрахунку наведені в Додатку Г.

Таблиця 2.13

**Показники оборотності оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2016-2018 рр. (днів)**

Показники	2016	2017	2018	Абсолютна зміна	
				2017	2018
Період обороту, днів	×	×	×	×	×
Оборотних активів (капіталу)	174	195	144	21	-51

Запасів	21	7	19	-14	11
Поточних біологічних активів	135	176	117	42	-59
Дебіторської заборгованості	9	9	2	0	-7
Грошових коштів	2	6	5	4	-1
Інших оборотних активів	22	16	9	-7	-7
Власного капіталу	37	62	54	25	-8
Позикового капіталу	304	319	221	15	-98
Кредиторської заборгованості за товари	116	103	38	-13	-65
Інших поточних зобов'язань	171	248	193	78	-55
Коефіцієнти оборотності, разів обороту	×	×	×	×	×
Оборотних активів (капіталу)	2,07	1,84	2,50	-0,23	0,65
Запасів	17,10	51,08	19,44	33,98	-31,65
Поточних біологічних активів	2,68	2,04	3,07	-0,63	1,03
Дебіторської заборгованості	38,81	38,07	178,62	-0,74	140,55
Грошових коштів	188,40	56,22	70,63	-132,18	14,41
Інших оборотних активів	16,01	22,79	40,08	6,78	17,29
Власного капіталу	9,68	5,77	6,63	-3,91	0,86
Позикового капіталу	1,18	1,13	1,63	-0,06	0,50
Кредиторської заборгованості за товари	3,12	3,50	9,56	0,39	6,06
Інших поточних зобов'язань	2,11	1,45	1,86	-0,66	0,41
Тривалість операційного циклу	164,88	208,55	146,72	43,67	-61,83
Тривалість фінансового циклу	49,35	105,73	109,07	56,38	3,34

Період обороту оборотних активів в 2017 році становив 195 днів, що на 21 день більше ніж у 2016 році. Проте у 2018 році їх період обороту зменшився на 51 день і становив 144 дні. Така динаміка є позитивним явищем на підприємстві. У 2018 році коефіцієнт оборотності дорівнював 2,5 рази.

Період обороту запасів знаходиться в межах 20 днів. Так в 2018 році він дорівнював 19 днів – це на 11 днів більше ніж у 2017 році (7 днів). Така динаміка зумовлена збільшенням обсягів діяльності та необхідністю у збільшенні матеріальних запасів.

Поточні біологічні активи за технологією виробництва реалізуються у віці 120 днів. Так у 2017 році їх період обороту становив 176 днів, що значно перевищує їх оптимальний виробничий цикл. Це несприятлива ситуація для

підприємства, адже перевищення необхідного періоду спричиняє виникнення додаткових витрат на їх утримання та сповільнює надходження грошових коштів. Проте у 2018 році ситуація значно покращилась, а саме період обороту знизився порівняно з 2017 роком на 59 днів і становив 117 днів. Найвний період обороту є оптимальним для підприємства. За 2018 рік поточні біологічні активи 3 рази пройшли повний виробничий цикл.

Період обороту дебіторської заборгованості зменшився на 7 днів і у 2018 році становить 2 дні. Це свідчить про вчасне повернення (можливо завчасне) повернення грошових коштів, про ефективність сформованої дебіторської політики за рахунок співпраці з надійними та перевіреними партнерами.

Період обороту грошових коштів становить 5 днів у 2018 році, тобто наявна готівка на підприємстві витрачається протягом зазначеного періоду.

Інші оборотні активи – це інші поточні фінансові інвестиції, період обороту яких за досліджуваний період зменшився на 14 днів порівняно з 2016 роком і в 2018 році дорівнював 9 днів.

Період обороту власного капіталу становить 54 дні в 2018 році. В рік він робить 6 обертів. Такі показник наявні через незначний його обсяг.

Період обороту позикового капіталу 2018 році дорівнює 221 день. Це на 98 днів менше ніж у 2017 році.

Кредиторська заборгованість за товари погашалась в 2018 році в середньому за 38 днів. Це свідчить про платоспроможність підприємства, відсутності перебоїв у виробництві та своєчасність сплати платежів. Окрім, того обсяг залучення кредиторської заборгованості товарного характеру знизився.

Інші поточні зобов'язання – внутрішня кредиторська заборгованість, період обороту якої у 2018 році збільшився на 55 днів і сягнув 193 дні. Це пов'язано зі більшістю обсягів залучення. Даний вид зобов'язань є безкоштовним, тому підприємству вигідно використовувати його у фінансування операційної діяльності.

Отже, показники ділової активності на підприємстві мають позитивні результати. Про це свідчить зменшення періоду обороту ключових статей балансу підприємства та збільшення їх оборотності за останню звітну дату.

Отримані результати потребують детальнішого аналізу для виявлення впливу зміни факторів на зміну аналітичного показника. А тому визначено вплив зміни виручки від реалізації та обсягу оборотного капіталу на зміну оборотності оборотного капіталу (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

**Факторний аналіз коефіцієнту оборотності капіталу ТОВ
«ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр.**

Показники	Рік			Абсолютна зміна	
	2016	2017	2018	2017	2018
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, рази	2,069	1,843	2,495	-0,226	0,652
Виручка від реалізації продукції, тис.грн	4 801	4 336	6 752	-465	2 416
Середній обсяг оборотного капіталу, тис.грн.	2 320	2 352	2 706	32	354
Зміна коефіцієнту оборотності капіталу за рахунок зміни виручки від реалізації	×	-0,198	0,893	×	×
Зміна коефіцієнту оборотності капіталу за рахунок зміни середнього обсягу оборотного капіталу	×	-0,028	-0,241	×	×

Отже, коефіцієнт оборотності оборотного капіталу у 2018 році становив 2,495 рази. На ці зміни вплинуло збільшення як виручки від реалізації, так і середнього обсягу капіталу. Зокрема, збільшення виручки від реалізації продукції на 2 416 тис.грн. підвищило оборотність капіталу на 0,8923 рази. Зростання середнього обсягу оборотного капіталу на 354 тис.грн. зменшило оборотність оборотного капіталу на 0,241 рази.

Розглянемо наступний вид показників ефективності фінансування оборотних активів – показники вартості. Середньозважена вартість

оборотного капіталу є головним критеріальним показником оцінки ефективності формування джерел фінансування оборотних активів підприємства.

В розділі 2.2 ми визначили основні джерела фінансування оборотних активів підприємства: власний оборотний капітал, поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та інша поточна заборгованість. Ці складові формують вартість оборотного капіталу.

Власний оборотний капітал на підприємстві має від'ємне значення, а значить за рахунок власного капіталу оборотні активи не фінансуються. Інша поточні зобов'язання – це внутрішня кредиторська заборгованість, яка залучається на безоплатній основі, тому її вартість дорівнює нулю.

Середньозважена вартість оборотного капіталу буде визначена на основі вартості товарного кредиту, що надається на умовах короткострокової відстрочки платежу. Вхідні дані для розрахунку представлені в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Вхідні дані для розрахунку середньозваженої вартості оборотного капіталу ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018
Середній власний оборотний капітал, тис.грн	-1733,7	-1495	-1447
Середня кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн.	1390,55	1109,45	666,95
Середні інші поточні зобов'язання (внутрішня кредиторська заоргованість), тис.грн.	2083,1	2737,15	3485,35
Середній оборотний капітал, тис.грн.	1739,95	2351,6	2705,3
Питома вага власного оборотного капіталу, %	-99,64	-63,57	-53,49

Питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, %	79,92	47,18	24,65
Питома вага інших поточних зобов'язань, %	119,72	116,40	128,83
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	4 333,10	3 884,80	6 377,80
Період обороту кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	115,5	102,8	37,6

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу за 2018 рік представлений в таблиці 2.16.

Значення цінової знижки в середньому на підприємствах становить 50-60% в рік (денний обсяг знижки приблизно 0,15%). Період надання відстрочки платежу розрахований нами як період обороту товарного кредиту. Протягом 2018 року відсутні дивідендні виплати, тому вартість ми не розраховуємо вартість власного функціонуючого капіталу за цей період.

Таблиця 2.16

**Розрахунок середньозваженої вартості оборотного капіталу ТОВ
«ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2018 рік**

Показники	Формула [42]	Розрахунки
Вартість товарного кредиту, що надається на умовах короткострокової відстрочки платежу, %	$B_{TK} = \frac{ЦЗ * 360 (1 - C_{nn})}{ПВ}$	$B_{TK} = \frac{(0,0015 * 360) * (1 - 0,18)}{\frac{666,95}{6377,80} * 360} = i$ $i = \frac{0,4428}{37,6} * 100 \% = 1,18 \%$
Середньозважена	$WACCC = \sum B_i * ПВ_i$	$WACC = 0 * (-53.49) + 0.0118 * 24.65 +$

вартість оборотного капіталу, %		$+0*128.83 = 0.29\%$
Умовні позначення:		
ЦЗ – цінова знижка*;		
Сп – податок на прибуток;		
ПВ – період відстрочки платежу (період обороту товарного кредиту)*.		
$B_i B_i$ – вартість конкретного елемента капіталу, %;		
$ПВ_i ПВ_i$ – питома вага конкретного капіталу, %		

Результати розрахунку середньозваженої вартості оборотного капіталу за 2016-2018 роки представлені в табл. 2.17.

Аналогічні розрахунки були здійснені для 2016-2017 років. Вхідними даними для розрахунку були середньорічні показники джерел фінансування оборотних активів (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Середньозважена вартість оборотного капіталу ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр., %

Показники	2016	2017	2018	Абсолютна зміна, процентні пункти	
				2017	2018
Вартість власного оборотного капіталу	-	-	-	-	-
Вартість поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	0,38	0,43	1,18	0,05	0,75
Вартість внутрішньої кредиторської заборгованості	-	-	-	-	-

Середньозважена вартість оборотного капіталу	0,31	0,20	0,29	-0,11	0,09
--	------	------	------	-------	------

Отже, середньозважена вартість оборотного капіталу є меншою 1%. А саме у 2017 році вона була на рівні 0,20%, що на 0,11% менше ніж у 2016 році. У 2018 році вартість оборотного капіталу сягнула 0,29%, що більше на 0,09% ніж у 2017 році. Середньозважена вартість визначає мінімальний (необхідний) рівень прибутковості для покриття здійснених витрат по фінансуванню оборотних активів. Тобто характеризує рівень беззбитковості підприємства. Так у нашому випадку необхідний рівень прибутковості повинен бути в середньому не менше 0,23%.

Для визначення ефективності сформованого оборотного капіталу порівнюємо значення вартості оборотного капіталу з рентабельністю оборотних активів, для порівняння необхідної норми дохідності оборотного капіталу (середньозважена вартість капіталу) з фактичною (економічна рентабельність активів). Позитивним буде перевищення рентабельності оборотних активів над середньозваженою вартістю оборотного капіталу (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

**Ефективність сформованого капіталу ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
за 2016-2018 рр., %**

Показник	Рік		
	2016	2017	2018
Рентабельність оборотних активів, %	10,24%	11,63%	10,00%
Середньозважена вартість оборотного капіталу, %	0,31%	0,20%	0,29%
Ефективність	Рентабельність оборотних активів > WACC +9,94 п.п.	Рентабельність оборотних активів > WACC +11,42 п.п.	Рентабельність оборотних активів > WACC +9,71 п.п.

Отже, протягом досліджуваного періоду рентабельність оборотних активів в середньому на 10% вища вартості їх фінансування. Цьому сприяло відсутність банківських кредитів та власного оборотного капіталу як джерел фінансування оборотних активів. Ліва частина в фінансуванні оборотних активів належить безкоштовним фінансовим ресурсам.

Перевищення рентабельності оборотного капіталу над середньозваженою вартістю оборотного капіталу є підставою для розрахунку показника економічної доданої вартості (формула 2.3). Економічна додана вартість оборотного капіталу являє собою прибуток підприємства від звичайної діяльності за вирахуванням податків, зменшений на величину плати за весь інвестований у підприємство капітал. Економічний зміст даного показника полягає у визначенні того, на скільки сума чистого прибутку перевищує вартість капіталу, задіяного для його отримання.

$$EVA_{об.к.} = (ROCE - WACC) \times IC, \quad (2.3)$$

де $ROCE$ – рентабельність інвестованого капіталу в оборотні активи, %;

$WACC$ – середньозважена вартість оборотного капіталу, %;

IC - інвестований капітал в оборотні активи (оборотний капітал) [24].

Допоміжним показником є рентабельність інвестованого капіталу, яка розраховується за формулою 2.4:

$$ROCE = \frac{NOPLAT}{IC} \times 100\%, \quad (2.4)$$

де $NOPLAT$ - чистий операційний прибуток після сплати податків [24].

Значення економічної доданої вартості та факторний аналіз її зміни

представлені в таблиці 2.19.

Для розрахунку факторів змін економічної доданої вартості ми використали такі формули:

$$EVA (\Delta ROCE) = \Delta ROCE * IC_0, \quad (2.5)$$

$$EVA (\Delta WACC) = \Delta WACC * IC_0, \quad (2.6)$$

$$EVA (\Delta IC) = ROCE_1 * \Delta IC - WACC_1 * \Delta IC, \quad (2.7)$$

де $\Delta ROCE$ – зміна рентабельності інвестованого капіталу (в оборотні активи) %;

$\Delta WACC$ – середньозважена вартість оборотного капіталу, %;

ΔIC – зміна інвестованого капіталу в оборотні активи, тис.грн.;

IC_0 – обсяг інвестованого капіталу в оборотні активи в базовому періоді, тис.грн.;

$ROCE_1$ – рівень рентабельності інвестованого капіталу в оборотні активи за звітний період, %;

$WACC_1$ – рівень середньозваженої вартості оборотного капіталу за звітний період, %.

Перевірка факторного аналізу здійснюється за формулою :

$$\begin{aligned} \Delta EVA &= EVA (\Delta ROCE) - EVA (\Delta WACC) + EVA (\Delta IC) = \\ &= \Delta ROCE * IC_0 - \Delta WACC * IC_0 + ROCE_1 * \Delta IC - WACC_1 * \Delta IC \end{aligned} \quad (2.8)$$

Таблиця 2.19

Економічна додана вартість оборотного капіталу ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Абсолютна зміна
-----------	------	------	------	-----------------

				2017	2018
ROCE, %	10,24%	11,63%	10,00%	0,0138	-0,0163
WACC, %	0,31%	0,20%	0,29%	-0,0010	0,0009
IC, тис.грн	1739,95	2351,6	2705,3	611,65	353,70
EVA, тис.грн	172,90	268,62	262,61	95,73	-6,01
Зміна EVA за рахунок зміни ROCE, тис.грн	×	24,06	-38,30	×	×
Зміна EVA за рахунок зміни WACC, тис.грн	×	-1,79	2,04	×	×
Зміна EVA за рахунок зміни IC, тис.грн	×	69,87	34,33	×	×

Отже, додатковий прибуток від інвестицій в оборотні активи по суті дорівнює чистому прибутку, оскільки вартість інвестованого капіталу незначна. Так, додана вартість у 2018 році становить 262,61 тис.грн.. що на 6,01 тис.грн. менше ніж у 2017 році. Дані зміни відбулися під впливом змін ключових факторів формування економічної доданої вартості. Негативний вплив на обсяг доданої вартості мало зменшення рентабельності інвестованого капіталу в оборотні активи (ROCE) на 0,016 процентні пункти, що знизило обсяг додаткового прибутку на 38,30 тис.грн. Вплив змін вартості інвестованого капіталу в оборотні активи був незначний. Так, його збільшення на 0,0009 процентні пункти призвело до збільшення доданої вартості на 2,04 тис.грн. Збільшення інвестованого капіталу на 353,70 тис.грн. позитивно вплинула на обсяг доданої вартості і збільшило її на 34,33 тис.грн.

У ході аналізу ефективності фінансування оборотних активів ми визначили, що сформована структура оборотного капіталу не призводить до нарощення прибутку на підприємстві, тобто агресивний тип політики не призводить до збільшення прибутку. Ділова активні підприємства має позитивні результати, а саме збільшення кількості оборотів в рік та зменшення тривалості цих оборотів. Можемо стверджувати, що вартість оборотного капіталу є майже безкоштовною, оскільки у його складі відсутні банківські кредити. Отже, не дивлячись на відсутність власного оборотного капіталу та ризиковість політики фінансування оборотних активів

підприємство не користується джерелами фінансування, які будуть нести додаткові фінансові витрати, обмежуючись використанням внутрішньою кредиторською заборгованістю. Так низький рівень рентабельності є поштовхом для розробки ряду операційних заходів для його підвищення.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

Аналіз управління фінансуванням оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» дає змогу охарактеризувати загальні особливості діяльності підприємства:

1) основними джерелами фінансування оборотних активів є кредиторська заборгованість за товари та внутрішньо кредиторська заборгованість. Власний оборотний капітал має від'ємне значення, а значить

частина необоротних активів фінансується за рахунок короткострокового капіталу;

2) підприємство використовує політику агресивного типу для фінансування оборотних активів. Весь обсяг оборотних активів фінансується за рахунок короткострокового позикового капіталу;

3) обраний тип фінансування оборотних активів негативно впливає на рентабельність діяльності підприємства, яка значно нижче середньогалузевого значення;

4) ділова активність підприємства має позитивний результат і відповідає технологічним особливостям підприємства;

5) вартість капіталу інвестованого в оборотні активи менше 1%, що є позитивним для підприємства, враховуючи наявний рівень фінансової незалежності.

Основною проблемою розвитку підприємства та фактором можливих фінансових труднощів є від'ємне значення власного оборотного капіталу. Отже, головною метою підприємства на плановий період – є збільшення обсягу нерозподіленого прибутку для зменшення від'ємного значення власного оборотного капіталу або ж вихід на додатне значення.

Для реалізації поставленої мети необхідно здійснити ряд операційних заходів, які підвищать обсяг чистої виручки від реалізації:

1) необхідно провести оцінку довгострокових біологічних активів шляхом аналізу їх репродуктивних можливостей. Здійснити продаж тих біологічних активів репродуктивність, яких за рік значно зменшилась та вік, яких обмежує можливості його покращення. Припустимо, що за результатами аналізу їх стану 10% поточних біологічних активів потребуватимуть продажу за фіксованою ціною. Дані заходи підвищать ефективність роботи підприємства.

2) вивід неефективних довгострокових активів передбачатиме поповнення їх новими («ремонтними») активами. Даний ресурс не потребує купівлі – ці ресурси відбираються на підприємстві, шляхом відповідності їх

біологічних особливостей встановленим критеріям для репродуктивних функцій. Оновлення довгострокових біологічних активів збільшує ефективність діяльності підприємства. Запропоновані заходи передбачають підвищення якості та кількості виробництва, тому прогнозується збільшення виручки від реалізації на 10 %.

3) проведемо оптимізацію виробничих витрат, шляхом дослідження ефективності та доцільності використання всіх медикаментів, з урахуванням біологічних та генетичних особливостей стада. Так результат дослідження зменшить собівартість на 5%.

Для відображення рекомендованих заходів на фінансовому результаті необхідно здійснити прогноз чистої виручки від реалізації на 2019 рік, оцінити результати та визначити термін досягнення поставленої мети.

Так прогноз чистої виручки від реалізації ми будемо здійснювати такими статистичними методами:

- метод експоненціального згладжування (2 способами);
- метод найменших квадратів;
- метод ковзної середньої;
- середній коефіцієнт зростання.

Проаналізуємо кожен з цих методів та визначимо в середній обсяг виручки від реалізації по отриманим розрахункам. Середньоарифметичне значення результатів цих методів буде основою для подальших розрахунків.

Плануємо чисту виручку від реалізації методом експоненціального згладжування. Робоча формула даного методу:

$$U_{t+1} = a * y_t + (1-a) * U_t, \quad (3.1)$$

де t – період попередній прогнозованому;

$t+1$ – прогнозний період;

a – параметр вирівнювання;

y_t – фактичне значення досліджуваного показника за період,

попередній прогнозному;

U_t – експоненціальна зважена середня для період, попередній прогнозному;

U_{t+1} – прогнозний показник [52].

При прогнозуванні даним методом необхідно розрахувати параметр вирівнювання a і визначити початкове значення U_0 .

$$a = \frac{2}{n+1}, \quad (3.2)$$

де n – кількість періодів [52].

Розраховуємо параметр a по формулі 3.2:

$$a = 2/(7+1) = 0,25$$

Вибір початкового середнього експоненціального зваженого U_0 рахується наступними способами:

1) як середньоарифметичне бази прогнозу:

$$2012\text{рік: } U_0 = \frac{2823,4 + 2631,8 + 2394,9 + 4592,2 + 4800,8 + 4336,2 + 6752,0}{7} = 4047,3 \text{ тис. грн}$$

$$2013\text{рік: } U_0 = 0,25 * 2823,4 + (1 - 0,25) * 4047,3 = 705,85 + 3035,48 = 3741,3 \text{ тис. грн.}$$

$$2014\text{рік: } U_0 = 0,25 * 2631,8 + (1 - 0,25) * 3741,3 = 657,95 + 2805,98 = 3463,9 \text{ тис. грн. і так далі.}$$

2) використання першого вихідного значення бази прогнозу:

$$2012 \text{ рік: } U_0 = 2823,4 \text{ тис. грн.}$$

$$2013 \text{ рік: } U_0 = 0,25 * 2823,4 + (1 - 0,25) * 2823,4 = 2823,4 \text{ тис. грн.}$$

$$2014\text{рік: } U_0 = 0,25 * 2631,8 + (1 - 0,25) * 2823,4 = 2775,5 \text{ тис. грн. і так далі.}$$

По формулі 3.1 розраховуємо і прогнозні значення:

I спосіб: $U_{2019} = 0,25 * 6752,0 + (1 - 0,25) * 3978,6 = 4671,9$ тис. грн.

II спосіб: $U_{2019} = 0,25 * 6752,0 + (1 - 0,25) * 4940,2 = 5393,1$ тис. грн.

Результати розрахунків представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Метод експоненціального згладжування

Рік	Чиста виручка від реалізації (y), тис.грн.	Експоненціальна зважена середня (U), тис.грн.		Розрахунок середньої відносної похибки (ε), %	
		I спосіб	II спосіб	I спосіб	II спосіб
2012	2 823,4	4 047,3	2 823,4	-43,3%	0,0%
2013	2 631,8	3 741,3	2 823,4	-42,2%	-7,3%
2014	2 394,9	3 464,0	2 775,5	-44,6%	-15,9%
2015	4 592,2	3 196,7	2 944,2	30,4%	35,9%
2016	4 800,8	3 545,6	4 644,4	26,1%	3,3%
2017	4 336,2	3 859,4	4 684,7	11,0%	-8,0%
2018	6 752,0	3 978,6	4 940,2	41,1%	26,8%
×	×	×	×	-3,1%	5,0%
Прогноз на 2019 рік	×	4 671,9	5 393,1	×	×

Отже, за даним методом обсяг чистої виручки від реалізації у 2019 році становити за першим способом – 4 671,9 тис.грн. і за другим – 5 393,1 тис.грн.

Плануємо чисту виручку методом найменших квадратів. Робоча формула даного методу наведена у розділі 2.2 (формула 2..)

Розрахунок коефіцієнтів здійснюється за наступними формулами:

$$a = \frac{\sum_{i=1}^n (Y\phi * X) - \frac{\sum_{i=1}^n X * \sum_{i=1}^n Y\phi}{n}}{\sum_{i=1}^n X^2 - \frac{(\sum_{i=1}^n X)^2}{n}} \quad (3.3)$$

$$b = \frac{\sum_{i=1}^n Y\phi}{n} - \frac{a * \sum_{i=1}^n X}{n} \quad (3.4)$$

де $Y\phi$ – фактичне значення ряду динаміки;

X – умовне позначення часу;

n – число рівнів часового ряду [52].

Розраховуємо коефіцієнти a і b :

$$a = \frac{130925,7 - \left(\frac{28 * 28331,3}{7}\right)}{140 - \frac{784}{7}} = 628,59 \text{ тис. грн.}$$

$$b = \frac{28331,3}{7} - \frac{628,59 * 28}{7} = 1532,97 \text{ тис. грн.}$$

Розраховуємо прогнозні дані по робочій формулі методу найменших квадратів:

$$Y_p = 628,59 * 8 + 1532,97 = 6561,7 \text{ тис. грн.}$$

Результати розрахунків представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Метод найменших квадратів

Рік	Чиста виручка від реалізації ($Y\phi$),	Умовні позначен	$Y\phi * X$	X^2	Тренд (Y_p),	Похибка, %
-----	---	-----------------	-------------	-------	------------------	------------

	тис.грн.	ня часу			тис.грн.	
2012	2 823,4	1	2 823,4	1	2 161,6	23,4%
2013	2 631,8	2	5 263,6	4	2 790,2	-6,0%
2014	2 394,9	3	7 184,7	9	3 418,7	-42,8%
2015	4 592,2	4	18 368,8	16	4 047,3	11,9%
2016	4 800,8	5	24 004,0	25	4 675,9	2,6%
2017	4 336,2	6	26 017,2	36	5 304,5	-22,3%
2018	6 752,0	7	47 264,0	49	5 933,1	12,1%
Всього:	28 331,3	28	130 925,7	140		-3,01%
Прогноз на 2019 рік	6 561,7	8	×	×	×	×

Отже, за даним методом прогнозована на 2019 рік чиста виручка від реалізації становить 6 561,7 тис.грн.

Плануємо чисту виручку від реалізації методом ковзної середньої. Робоча формула даного методу:

$$Y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} * (Y_t - Y_{t-1}), \quad (3.5)$$

де t+1 – прогнозний період;
t – період, попередній прогнозованому періоду;
 Y_{t+1} – прогнозний показник;
 m_{t-1} – ковзна середня за два періоди до прогнозного;
n – число рівнів (n=3);
 Y_t – фактичне значення досліджуваного явища за попередній період;
 Y_{t-1} – фактичне значення досліджуваного явища за два періоди, попередніх
прогнозованому [52].

Розраховуємо ковзну середню по періодам за робочою формулою методу:

$$m_{2013} = \frac{2823,4 + 2631,8 + 2394,9}{3} = 2616,7 \text{ тис. грн.}$$

$$m_{2014} = \frac{2631,8 + 2394,9 + 4592,2}{3} = 3206,3 \text{ тис. грн.}$$

Аналогічні розрахунки робимо по наступним періодам.

Розраховувавши ковзну середню для всіх періодів, визначаємо прогнозний обсяг чистої виручки від реалізації на 2019 рік. Для розрахунків використовуємо формулу 3.5:

$$Y_{2019} = 5296,3 + \frac{6752,0 + 4336,2}{3} = 6101,6 \text{ тис. грн.}$$

Отримані результати розрахунків представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Метод ковзної середньої

Рік	Чиста виручка від реалізації (Yt), тис.грн.	Ковзана середня (m), тис.грн.	Похибка, %
2012	2 823,4	-	-
2013	2 631,8	2 616,7	0,6%
2014	2 394,9	3 206,3	-33,9%
2015	4 592,2	3 929,3	14,4%
2016	4 800,8	4 576,4	4,7%
2017	4 336,2	5 296,3	-22,1%
2018	6 752,0	-	-
×	×	×	-7,3%
Прогноз на 2019 рік	6 101,6	×	×

Отже, за допомогою даного методу прогнозується обсяг виручки від реалізації у розмірі 6 101,4 тис.грн.

Розрахуємо планову чисту виручку від реалізації за допомогою коефіцієнта зростання. Формулою для розрахунку є середній темп приросту.

$$\dot{T}_{np} = \sqrt[n-1]{\frac{Y_n}{Y_0}}, \quad (3.6)$$

де Y_n – значення досліджуваного показника n-го періоду;

Y_0 – значення досліджуваного показника базового періоду;

n – період досліджування [57].

За наведеною формулою розраховуємо коефіцієнт зростання:

$$\dot{T}_{np} = \sqrt[6]{\frac{6752,0}{2823,4}} = 1,156$$

Шляхом множення коефіцієнту зростання на останній звітній період отримуємо прогнозний показник на 2019 рік. Отримані розрахунки представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Плановий обсяг чистої виручки за допомогою коефіцієнта зростання

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 (плановий)
Чиста виручка від реалізації (Y), тис.грн.	2 823,4	2 631,8	2 394,9	4 592,2	4 800,8	4 336,2	6 752,0	7 808,0

Отже, плановий обсяг чистої виручки від реалізації в 2019 році за коефіцієнтом зростання становить 7 808,0 тис.грн.

Ми розраховували плановий обсяг чистої виручки від реалізації різними методами. Проаналізуємо отримані результати та визначимо їх середнє значення (табл.. 3.5).

Таблиця 3.5

Плановий обсяг чистої виручки від реалізації ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» на 2019 рік, тис.грн.

Метод	Обсяг чистої виручки від реалізації, тис.грн.	Середнє значення, тис.грн.
Метод експоненціального значення (I спосіб)	4671,9	6107,3
Метод експоненціального значення (II спосіб)	5393,1	
Метод найменших квадратів	6561,7	
Метод ковзної середньої	6101,6	
Коефіцієнт зростання	7808,0	

Ми розраховуємо середнє арифметичне значення наведених методів для вирівнювання отриманих результатів. Так, прогнозований обсяг чистої виручки від реалізації становитиме 6 107,3 тис.грн.

На основі спланованої виручки від реалізації плануємо собівартість реалізованої продукції. Ми визначаємо рівень собівартості за останній звітний період:

$$\text{Рівень собівартості} = 6377,8/6752,0=0,9446$$

$$\text{Собівартість планова} = 6107,3*0,9446=5849,9 \text{ тис.грн.}$$

Збільшення операційних доходів планується на 15%. Їх плановий обсяг становитиме 44,2 тис.грн. Плановий обсяг інших операційних витрат розрахований за середнім темпом приросту минулих періодів, який становить 0,9806. А плановий обсяг інших операційних витрат 81,1 тис.грн.

Окрім того корегуємо отримані прогнозні результати на прогнозний ефект вір реалізації оптимізаційних заходів діяльності підприємства:

- 1) від продажу 10 % довгострокових біологічних активів планується отримання додаткового доходу у розмірі 138,8 тис.грн.;
- 2) якісне оновлення довгострокових біологічних активів забезпечить збільшення планової чистої виручки на 10%. Обсяг збільшення становитиме 610,7 тис.грн.;
- 3) оптимізація матеріальних витрат призведе до зменшення планової собівартості на 5%. Обсяг зменшення становитиме 288,4 тис.грн.

Результати планових фінансових показників наведено в таблиці 3.6

Таблиця 3.6

Планові фінансові результати ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» на 2019 рік

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік (плановий)	2019 рік (скорегований)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції: (товарів, робіт, послуг)	4 800,8	4 336,2	6 752,0	6 107,3	6 856,8
Інші операційні доходи	-	0,7	38,4	44,2	44,2
Інші доходи	0,5	-	-	-	-
Разом доходи	4 801,3	4 336,9	6 790,4	6 151,4	6 778,9
Собівартість реалізованої продукції : (товарів, робіт, послуг)	4 333,1	3 884,8	6 377,8	5 768,8	5 480,4
Інші операційні витрати	86	118,6	82,7	81,1	81,1
Інші витрати	92,4	-	-	-	-
Разом витрати	4 511,5	4 003,4	6 460,5	5 849,9	5 561,5
Фінансовий результат до оподаткування	289,8	333,5	329,9	301,5	1 217,4
Податок на прибуток	52,2	60,0	59,4	54,3	219,1
Чистий прибуток (збиток)	237,6	273,5	270,5	247,3	1 098,4

Обсяг планової виручки від реалізації (скорегованої на додатковий дохід) становитиме 6 856,8 тис.грн, а обсяг скорегованої планової

собівартості дорівнюватиме 5 480,4 тис.грн. Так розрахований обсяг планового чистого прибутку дорівнюватиме 1 098,4 тис.грн.

Розрахуємо обсяг нерозподіленого прибутку за рахунок отримання спланованого чистого прибутку, за умови, що ми капіталізуємо його в повному обсязі:

$$\text{Нерозподілений прибуток} = 869,2 + 998,3 = 1867,5 \text{ тис.грн.}$$

Наступним нашим етапом буде розрахунок планового обсягу активів. Для визначення планових показників ми використаємо базову формулу для їх розрахунку:

$$OA_i . пл. = PO_i . зв. * Ододн . пл. \quad (3.7)$$

де $OA_i . пл.$ – і-та стаття оборотних активів у плановому періоді;

$PO_i . зв.$ – період обороту і-ї статті оборотних активів у звітному періоді;

$Ододн . пл.$ – одноденний обсяг діяльності у плановому періоді [39].

Вхідні розрахункові дані для визначення планового обсягу статей балансу наведені в таблиці 3.7. Формули для розрахунків наведені в Додатку ..

Таблиця 3.7

Вхідні дані для розрахунку планового обсягу активів

ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

Показники	2018	2019 (плановий)
Період обороту запасів	19	×
Період обороту поточних біологічних активів	117	×
Період обороту дебіторської заборгованості	2	×
Одноденний обсяг реалізації плановий	×	19,05
Одноденний обсяг витрат (собівартості) (плановий)	×	15,22
Норма грошових коштів	0,0134	×
Темп приросту інших оборотних активів	0,5587	×
Коефіцієнт забезпечення основними засобами	0,3141	×

Норма амортизації	0,4608	×
Темп приросту довгострокових біологічних активів	1,1037	×

Розраховуємо плановий обсяг активів підприємства. Розрахунки та їх результати представлені в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

**Плановий обсяг активів підприємства ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»
на 31.12.2019 рік, тис.грн.**

Активи	Розрахунки	На 31.12.2019*
Основні засоби:	$2153,5 - 992,4 = 1161,2$	1 161,2
первісна вартість	$6856,8 * 0,3141 = 2153,5$	2 153,5
знос	$2153,5 * 0,4608 = 992,4$	992,4
Довгострокові біологічні активи	$1388,4 * 1,1037 = 1532,4$	1 532,4
Необоротні активи	$1161,2 + 1532,4 = 2693,4$	2 693,5
Запаси	$19 * 15,22 = 282,0$	282,0
Поточні біологічні активи	$117 * 15,22 = 1784,1$	1 784,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:	$2 * 19,05 = 38,4$	38,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	7,8	7,8
Гроші та їх еквіваленти	$6856,8 * 0,0134 = 91,7$	91,7
Інші оборотні активи	$132,3 * 0,5587 = 73,9$	73,9
Оборотні активи	$282,0 + 1784,1 + 38,4 + 7,8 + 91,7 + 73,9 = 2277,9$	2 277,9
Баланс	$2693,4 + 2277,9 = 4971,4$	4 971,4

Отже, підприємству у плановому періоді знадобиться обсяг оборотних активів у розмірі 2 277,9 тис.грн.

Плануємо джерела їх фінансування. Розраховуємо обсяг власного оборотного капіталу, кредиторської заборгованості та необхідності залучення банківського кредиту.

Перш за все розрахуємо обсяг власного оборотного капіталу. Визначаємо загальний обсяг власного капіталу в плановому періоді:

Власний капітал план.=62,5+217,5+1867,5= 2144,5 тис.грн

Власний оборотний капітал = власний капітал – необоротні активи
= 2144,5-2693,5= -549 тис.грн.

Кредиторська заборгованість планова = 2277,9+549=2826,9 тис.грн.

Складаємо прогнозний баланс на кінець планового періоду (табл. 3.9)

Таблиця 3.9

**Плановий баланс ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» на 31.12.2019 рік,
тис.грн.**

Актив	Сума, ти.грн	Питома вага, %	Пасив	Сума, тис.грн	Питома вага, %
Необоротні активи	2 693,5	54,18	Власний капітал	2 144,5	43,14
Оборотні активи	2 277,9	45,82	Позиковий капітал	2 826,9	56,86
Баланс	4 971,4	×	Баланс	4 971,4	×

Отже, плановий обсяг активів та пасивів змінив структуру капіталу підприємства. Оборотні активи становлять у плановому періоді 45,82% від загального обсягу активів, що в середньому на 5% менше ніж у звітних періодах. Значно змінилась структура пасивів. Так питома вага власного капіталу збільшилась майже вдвічі порівняно з останнім звітним періодом і становить 43,14%. Дані зміни позитивно вплинули на фінансову стійкість підприємства.

Для більш детальнішого відображення впливу змін на діяльність підприємства проаналізуємо систему ключових показників діяльності підприємства. До таких показників віднесемо:

- обсяг чистого оборотного капіталу;

- рентабельність оборотного капіталу;
- рентабельність діяльності;
- період обороту оборотного капіталу;
- коефіцієнт оборотності оборотного капіталу;
- коефіцієнт фінансової стійкості.

Результати розрахунків представлено в таблиці 3.10. Формули для розрахунку представліні в Додатку Г.

Таблиця 2.10

**Система збалансованих показників фінансової діяльності
ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2018-2019 рр.**

Показники	2018	2019 (плановий)	Абсолютна зміна
Обсяг чистого прибутку, тис.грн.	247,3	1 098,4	851,1
Обсяг чисто оборотного капіталу (на кінець періоду), тис.грн.	-1489,3	-549	940,3
Рентабельність оборотного капіталу, %	10,00%	48,22%	38,22%
Рентабельність діяльності, %	4,01%	16,02%	12,01%
Період обороту оборотного капіталу, днів	144	120	-24
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, разів обороту	2,495	3,010	0,515
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,216	0,431	0,215

За даними таблиці бачимо, що фінансовий стан підприємства під впливом запропонованих заходів значно зміниться. Оптимізація витрат підприємства, призведе до збільшення чистого прибутку на 851,1 тис.грн і становитиме 1 098,4 тис.грн. Капіталізація повного його обсягу призведе до збільшення власного капіталу, що в свою чергу знизить від'ємне значення власного оборотного капіталу на 940,3 тис.грн. Тому планується, що нестача власного капіталу для вирівнювання балансу буде дорівнюватиме 549 тис.грн.

Рентабельність оборотного капіталу збільшиться на 38,22 процентні

пункти і сягне 48,22%. Тобто 1 гривня використаного оборотного капіталу генеруватиме 48 коп. чистого прибутку.

Рентабельність діяльності в плановому році буде дорівнювати 16,02%, що на 12,01 процентні пункти більше ніж у минулому періоді. Фактично буде дорівнювати середньогалузевому показнику.

Період обороту оборотного капіталу зменшиться на 24 дні і буде проходити повний виробничий цикл протягом 120 днів. В свою чергу збільшилась оборотність оборотного капіталу до 3 разів на рік.

Важливо оцінити зміну фінансової стійкості, оскільки сформована політика фінансування активів на підприємстві передбачала її низький рівень.

Так коефіцієнт фінансової стійкості збільшився на 0,215 пунктів і становитиме 0,431. Дані результати наближаються до оптимального його значення 0,5.

Отже, нами були розроблені заходи, що підвищення виручки від реалізації та оптимізації витрат підприємства. Аналіз ефективності їх реалізації показав досить позитивний результат. Основною метою їх здійснення було зменшення агресивності політики фінансування оборотних активів, шляхом зменшення від'ємного значення власного оборотного капіталу. Аналіз запропонованих заходів підтвердив можливість досягнення поставлених цілей.

ВИСНОВКИ

Основою оперативного фінансового менеджменту підприємства є оптимізація всіх бізнес-процесів в розрізі операційного циклу.

Важливим фактором ефективного функціонування підприємства є стан фінансування оборотних активів. Особливості функціонування підприємства визначає тип політики фінансування підприємства оборотних активів, який визначається на основі поділу їх на змінну та постійну частину та визначення їх співвідношення з власними та позиковими джерелами фінансування.

Метою оптимізації джерел фінансування оборотних активів є встановлення їх оптимального співвідношення зі змінною та постійною частиною оборотних активів з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів існування підприємства. Обрана політика повинна забезпечувати необхідний рівень рентабельності та фінансової незалежності при допустимому рівні ризику.

Так нами були розглянуті основні особливості оборотних активів та визначення особливостей управління їх фінансуванням. Управління фінансуванням оборотних активів повинно здійснювати синхронно з управлінням самими оборотними активами. Так наведена послідовність управління є основою для здійснення нами аналізу операційної діяльності підприємства у розрізі об'єкта дослідження.

Нами була досліджена динаміка обсягу та складу оборотних активів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 роки. Так більша частина оборотних активів сформована за рахунок поточних біологічних активів, які

відображають основний вид діяльності підприємства. Обсяг дебіторської заборгованості та грошових коштів становлять незначну їх частину. Частка оборотних активів підприємства в загальному обсязі активів становить 50%. Темп приросту оборотних активів за 2018 рік має додатне значення в той час приріст чистого прибутку мав від'ємне значення. Це свідчить про нераціональність формування та використання оборотних активів.

Ми ідентифікували змінну та постійну частину оборотних активів, визначили їх загальний середній обсяг та питому вагу. Так в середньому 66% оборотних активів займає постійна частина та 34% змінна. Аналіз активів та пасивів підприємства демонструє політику агресивного типу у фінансуванні оборотних активів. Про це свідчить наявність від'ємного чистого робочу капіталу, висока частка позикового капіталу у загальному обсязі капіталу (80-90%). Проте, не дивлячись на досить ризиковий тип політики фінансування оборотних активів протягом досліджуваного періоду підприємство має нормальну фінансову стійкість. Окрім того здійснює заходи, щодо підвищення рівня фінансової незалежності шляхом капіталізації всього обсягу чистого прибутку.

У ході аналізу ефективності фінансування оборотних активів ми визначили, що сформована структура оборотного капіталу не призводить до нарощення прибутку на підприємстві, тобто агресивний тип політики не призводить до збільшення прибутку. Ділова активність підприємства має позитивні результати, а саме збільшення кількості оборотів в рік та зменшення тривалості цих оборотів. Можемо стверджувати, що вартість оборотного капіталу є майже безкоштовною, оскільки у його складі відсутні банківські кредити. Отже, не дивлячись на відсутність власного оборотного капіталу та ризиковість політики фінансування оборотних активів підприємство не користується джерелами фінансування, які будуть нести додаткові фінансові витрати, обмежуючись використанням внутрішньо кредиторської заборгованості. Так низький рівень рентабельності є поштовхом для розробки ряду операційних заходів для його підвищення.

Отже, нами були розроблені заходи, щодо підвищення виручки від реалізації та оптимізації витрат підприємства. Аналіз ефективності їх реалізації показав досить позитивний результат. Основною метою їх здійснення було зменшення агресивності політики фінансування оборотних активів, шляхом зменшення від'ємного значення власного оборотного капіталу. Аналіз запропонованих заходів підтвердив можливість досягнення поставлених цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балдинюк А. Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств : автореф. дис. ...канд. екон. наук : 08.07.05 / А. Г. Балдинюк ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2005. – 21 с.
2. Берехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л.О. Берехтіна// Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2011. – № 6. – С. 378–381.
3. Богданова О.В. Економічна суть, класифікація та джерела формування оборотних активів / О.В. Богданова // Економічні науки. – 2013. - №24. – С. 212 – 216.
4. Бланк, І. О. Управління фінансами підприємств і об'єднань [Текст] : Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навч. закладів / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. — К. : КНТЕУ, 2009. — 183 с.
5. Бланк І.О. Фінансова стратегія підприємства / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, О.В. Корольова-Казанська. – К.:Київ. нац.. торг.-екон. ун-т, 2009. – 147 с.
6. Близнюк О.П., Горпинченко А.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства [Текст] / О.П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – Харків, 2012. – Вип.2. – С. 52-58.

7. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є. Брігхем. – К.: КП «ВАЗАКО»: Молодь, 1997. – 1000 с.
8. Булавинець О. В. Позичений капітал у фінансуванні підприємств в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. КНЕУ. Київ, 2016. 328 с.
9. Бугріменко Р. М. Ефективність політики управління фінансуванням обігових активів торговельних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05. Харків : б.в., 2003. 17 с.
10. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
11. Ващенко Н.В. Чинники формування та ефективності використання потенціалу оборотних активів підприємства / Н.В. Ващенко // Інноваційна економіка. – 2013. - №44. – С. 330 – 335.
12. Власова, Н. О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі [Текст] : монографія / Н. О. Власова, Т. С. Пічугіна, П. В. Смирнова ; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х. : ХДУХТ, 2010. – 222 с.
13. Гайдаржийська О. М. Формування оборотного капіталу підприємства / О. М. Гайдаржийська, Т. Г. Щепіна, Д. І. Білковська // Менеджер. - 2017. - № 2. - С. 41-46
14. Городня Т. А. Діагностика управління обіговим капіталом підприємства. Наук. вісн. НЛТУ України. 2010. Вип. 20.2. С. 109–113.
15. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посіб. / Т. А. Городня. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 284 с.
16. Господарський кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
17. Гоцуляк С.М. Проблеми фінансування обігових коштів / С.М. Гоцуляк // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2006. – № 24.
18. Губарик О.М. Оборотний капітал в управлінському обліку підприємства / О.М. Губарик // АгроСвіт. – 2013. – № 20. – С. 25–28.

19. Дацко К. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бух. облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяльності). Київ, 2014. 20 с
20. Державна служба статистики України
21. Дехтяр Н.А. Управління оборотними активами підприємства /Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека, Т.М. Черноус // Економіка і суспільство. – 2017. - №8. – С.572 – 578.
22. Донін Є.О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства / Є.О. Донін // Фінанси, облік, банки. – 2017. – № 1(22). – С. 231–240.
23. Забаштанський М.М. Особливості управління оборотними активами агропромислових підприємств України / М.М. Забаштанський // Науковий вісник ЧДІЕУ. Управління підприємством. – 2012. – № 1(13). – С. 200-205
24. Ковальчук О. Особливості застосування показників доданої економічної вартості і рентабельності капіталу на основі моделей EVA та RAROC/ Ковальчук О.// Економічний аналіз. – 2011. – №8.
25. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент [текст] : навч. посіб. / С. А. Кузнецова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 124 с.
26. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством / Л.О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ , 2001. – 580 с.
27. Лебедева А.М. Методичні аспекти ефективності використання оборотних активів підприємства / А.М. Лебедева // Економічні науки. Науковий журнал. – 2015. - №1(78). – С. 67 – 75.
28. Мамонтова Н.А. Умови забезпечення фінансової стійкості виробництва Фін. Укр. - №8 - 2000р. - С. 103 - 106.
29. Марцин В.С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності / Марцин В.С. // «Фінанси України», – 2008. – №4. – С. 23-31.
30. Машкерська М. М. Вплив обсягу та джерел фінансування оборотного капіталу на дохідність підприємства / М. М. Нашкерська, А. Р. Кусяк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12 – С. 215–220.

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>
32. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П.Л. Носов, Г.І. Купалова // Економіка і держава. – 2014. – № 7. – С. 43–46.
33. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» . Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
35. Роганова Г.О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналістів /Г.О. Романова // Економічний часопис-XXI. – 2013. - №3(1). – С.82-85.
36. Римарчук А.М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А.М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 7. – С. 64–70.
37. Севрук Є.М. Фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України / Є.М. Севрук // Вісник КНТЕУ. – 2017. - №3. – С. 94 – 104.
38. Стоянова-Коваль С.С. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та наково-методичні підходи до специфіки їх класифікації / С.С. Стоянова-Коваль // Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. - №10(2). – С. 100 – 105.
39. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. Посіб. - К.: Каравела, 2003. - 432с.
40. Фарінович І.В. Економічна сутність оборотних активів та джерел їх формування / І.В. Фарінович // Економічні науки. – 2011. - №5. С.114-119.
41. Фесюк І.В. Методичні засади планування потреби в оборотному капіталі підприємства у ринкових умовах // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2005. – №13.

42. Фінанси підприємства [Текст] : опор. конспект лекцій / авт.: Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюк, О. В. Нагорнюк, О. О. Хіленко, В. Г. Андреева та ін. — Київ : КНТЕУ, 2017. — 115 с.
43. Фінансове забезпечення розвитку підприємств [Текст] : монографія / І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, ін. та ; за ред. І.О. Бланка. — Київ : КНТЕУ, 2011. — 344 с.
44. Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань : навч. посіб. / І.Г. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 244 с.*
45. Фінансовий менеджмент : Підручник. / В.П. Мартиненко, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, Г.І. Лановська, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. — Львів.: «Магнолія 2006», 2014. — 344.
46. Фінансування і кредитування підприємств АПК: навч. посібник / [Л.І. Катан, Ю.В. Масюк, С.О. Корецька та ін.]. — К. : ТОВ “ДКС-центр”, 2012. — 300
47. Филипенко О. М., Мілаш І. В. Систематизація джерел фінансування оборотних активів підприємств торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 2. С. 105–113.
48. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства» / І.С. Чухно // Регіональна економіка. — 2014. — № 6. — С. 62–69.
49. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств / Ю.О. Швець, А.В. Скворцова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. — 2015. — № 13. — С. 127–130.
50. Ящук Д.Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи / Д.Л. Ящук // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2010. - №32. — С. 252-257.
51. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: [Учебный курс] / И.А. Бланк . — [2-е изд.]. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.

52. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. М.: Издательский Дом «Дашков и Ко», 2001
53. Каплан Р. Сбалансированная система показателей / Р. Каплан, Д. Нортон. – М. : Олимп-Бизнес, 2004. – 320 с.
54. Ковалев В.В. Финансовый менеджмент: теория и практика / В.В. Ковалев. – М.: Проспект, 2014. – 1104 с.
55. Кожемяк М. Э. Антикризисное управление на различных стадиях жизненного цикла организации: учебн. / М.Э. Кожемяк. – М.: Лаборатория книги, 2011. – 187с.
56. Хорн Д.Ван. Основы финансового менеджмента : пер. с англ. / Ван Д. Хорн, Дж. Вахович. – М. : Изд. Дом «Вильямс», 2001. – 992 с.
57. Слуцкий Л.Н. Курс МБА по прогнозированию в бизнесе. М.: Альпина Бизнес Букс, 2006.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1

Класифікація та види оборотних активів [36]

Класифікаційна ознака	Види
Залежно від участі в кругообігу	<ul style="list-style-type: none"> - оборотні активи у сфері виробництва; - оборотні активи у сфері обігу
За характером фінансових джерел формування	<ul style="list-style-type: none"> - валові оборотні активи характеризують загальний їх обсяг, що сформований за рахунок як власного, так і позикового капіталу; - чисті оборотні активи (або чистий робочий капітал) характеризує ту частину їх обсягу, що сформована за рахунок власного та довгострокового капіталу; - власні оборотні активи характеризують ту їх частину, що сформована за рахунок власного капіталу підприємства

За періодом функціонування	<ul style="list-style-type: none"> - постійна частина оборотних активів являє собою незмінну частину їх розміру, що не залежить від сезонних й інших коливань операційної діяльності; - змінна частина оборотних активів являє собою ту їх частину, що варіює, яка пов'язана із сезонним зростанням обсягу виробництва й реалізації продукції.
Залежно від методів планування та регулювання:	<ul style="list-style-type: none"> - нормовані; - ненормовані
За видами розрізняють	<ul style="list-style-type: none"> - запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; - запаси готової продукції; - дебіторська заборгованість; - грошові кошти; - інші види оборотних активів

Продовження таблиці 1

Класифікаційна ознака	Види
За ступенем ліквідності	<ul style="list-style-type: none"> - низько ліквідні (виробничі запаси, незавершене виробництво, напівфабрикати, готова продукція, МШП); - середньо ліквідні (дебіторська заборгованість); - високоліквідні активи (грошові кошти в касі і на банківських рахунках)

Додаток Б

Таблиця 2

Типи політики фінансування оборотних активів підприємства [35]

Назва	Характеристика типу
Консервативний	<ul style="list-style-type: none"> - за рахунок власного й довгострокового позикового капіталу фінансуються постійна частина оборотних активів і приблизно половина змінної їх частини; - друга половина змінної частини оборотних активів фінансується за рахунок короткострокового позикового капіталу; - забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства (за рахунок мінімального обсягу використання короткострокових позик); - збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що призводить до зниження рівня його рентабельності.
Помірний	<ul style="list-style-type: none"> - за рахунок власного й довгострокового позикового капіталу фінансуються постійна частина оборотних активів; - за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг їх змінної частини;

	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства; - рентабельність власного капіталу наближена до середньоринкової норми прибутку на капітал.
Агресивний	<ul style="list-style-type: none"> - за рахунок власного й довгострокового позикового капіталу фінансуються невелика частина їх постійної частини (не більше половини); - за рахунок короткострокового позикового капіталу – переважна частка постійної і вся змінна частина оборотних активів; - створює проблеми в забезпеченні поточної платоспроможності й фінансової стійкості підприємства; - дозволяє здійснювати операційну діяльність із мінімальною потребою у власному капіталі (забезпечує високий рівень його рентабельності).

Додаток В

Таблиця 3

Види показників ефективності фінансування оборотних активів

Види показників	Основні	Допоміжні
Показники вартості	Економічна додана вартість оборотного капіталу	Рентабельність інвестованого оборотного капіталу
	Середньозважена вартість оборотного капіталу	Вартість функціонуючого власного капіталу
		Вартість позикового капіталу, що залучається у формі банківського кредиту
Показники оборотності	Період обороту оборотних активів	Вартість товарного кредиту, що надається на умовах короткострокової відстрочки платежу
		Період обороту виробничих запасів
		Період обороту готової продукції
	Період обороту оборотного капіталу	Період обороту дебіторської заборгованості
		Період обороту грошових коштів
		Період обороту власного капіталу
		Період обороту залученого позикового капіталу
		Період обороту короткострокового банківського кредиту

		Період обороту товарного кредиту
	Тривалість фінансового циклу	Тривалість виробничого циклу
Показники рентабельності	Рентабельність оборотних активів	Рентабельність запасів
	Рентабельність власного оборотного капіталу	Рентабельність дебіторської заборгованості
	Рентабельність чистого оборотного капіталу	Рентабельність короткострокових фінансових інвестицій
Показники витратомісткості	Витратомісткість оборотних активів	Витратомісткість запасів
		Витратомісткість дебіторської заборгованості
Показники ефективності інвестування	Коефіцієнт ефективності інвестування в оборотні активи	Коефіцієнт ефективності інвестування в запаси
		Коефіцієнт ефективності інвестування в дебіторську заборгованість

Продовження таблиці 3

Види показників	Основні	Допоміжні
Показники еластичності	Ефект комбінованого левериджу	Ефект операційного левериджу
		Ефект фінансового левериджу
	Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно оборотних активів	Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно залишків запасів
		Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно дебіторської заборгованості
		Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно короткострокового кредиту
Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно короткострокового позикового капіталу	Коефіцієнт еластичності чистої виручки від реалізації відносно короткострокової кредиторської заборгованості за товари	

Додаток Г
Таблиця 4

Формули для розрахунків [44]

Показник	Формула	Умовні позначення
Коефіцієнт фінансової автономії (стійкості)	$\frac{Вк}{К}$	Вк – власний капітал; К – загальна сума капіталу (баланс)
Період обороту власного капіталу	$\frac{\overline{Вк}}{ЧВР} * Д$	$\overline{ВкВк}$ – середня сума власного капіталу ЧВР – чиста виручка від реалізації продукції Д – кількість днів у досліджуваному періоді
Період обороту позикового капіталу	$\frac{\overline{Пк}}{ЧВР} * Д$	$\overline{ПкПк}$ – середня сума позикового капіталу

Період обороту оборотного капіталу	$\frac{ОА}{ЧВР} * Д$	ОА – середня сума оборотних активів
Період обороту запасів	$\frac{З}{Соб} * Д$	Соб – собівартість реалізованої продукції; З – середня сума запасів
Період обороту поточних біологічних активів	$\frac{ПБА}{Соб} * Д$	ПБА – середня сума поточних біологічних активів
Період обороту дебіторської заборгованості	$\frac{ДЗ}{ЧВР} * Д$	ДЗ – середня сума дебіторської заборгованості
Період обороту грошових коштів	$\frac{ГК}{ЧВР} * Д$	ГК – середня сума грошових коштів
Період обороту інших оборотних активів	$\frac{ІОА}{ЧВР} * Д$	ІОА – середня сума інших оборотних активів
Період обороту інших поточних зобов'язань	$\frac{ІПЗ}{Соб} * Д$	ІПЗ – середня сума інших поточних зобов'язань

Продовження таблиці 4

Показник	Формула	Умовні позначення
Коефіцієнти оборотності	$\frac{360}{ПО_i}$	ПО _і – період обороту і-тої статті
Рентабельність діяльності	$\frac{Чп}{ЧВР} * 100$	ЧП – чистий прибуток
Рентабельність оборотних активів	$\frac{Чп}{ОА} * 100$	ОА – середня сума оборотних активів
Рентабельність запасів	$\frac{Чп}{З} * 100$	
Рентабельність поточних біологічних активів	$\frac{Чп}{ПБА} * 100$	
Рентабельність дебіторської заборгованості	$\frac{Чп}{ДЗ} * 100$	
Рентабельність позикового капіталу	$\frac{Чп}{Пк} * 100$	
Тривалість операційного циклу (ТОЦ)	ПОз+ПОпба+ПОдз	ПОз – період обороту запасів ПОпба – період обороту поточних біологічних

		активів ПОдз – період обороту дебіторської заборгованості
Тривалість фінансового циклу (ТФЦ)	ТОЦ-ПОкз	ПОкз – період обороту кредиторської заборгованості

Додаток Д

Таблиця 5

Ретроспектива балансових звітів ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ»

за 2016-2018 рр., тис.грн

Актив	Код рядка	На 01.01. 2016	На 01.01. 2017	На 01.01. 2018	На 01.01. 2019
I. Необоротні активи					
Основні засоби:	1010	1 226,7	1 113,2	1 036,7	1 250,1
первісна вартість	1011	1 806,5	1 840,2	1 917,9	2 323,3
знос	1012	579,8	727,0	881,2	1 073,2
Довгострокові біологічні активи	1020	1 032,7	1 087,1	1 256,2	1 388,4
Усього за розділом I	1095	2 259,4	2 200,3	2 292,9	2 638,5
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	447,6	59,2	92,9	563,4
Поточні біологічні активи	1110	1 688,4	1 550,6	2 253,2	1 899,4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:	1125	58,4	189,0	38,8	36,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1,0	-	2,0	7,8
Гроші та їх еквіваленти	1165	44,9	1,1	137,1	43,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-	-

Інші оборотні активи	1190	423,8	175,9	204,6	132,3
Усього за розділом II	1195	2 664,1	1 975,8	2 728,6	2 683,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-	-
Баланс	1300	4 923,5	4 176,1	5 021,5	5 321,7

Продовження таблиці

Продовження таблиці

Пасив	Код рядка	На 01.01. 2016	На 01.01. 2017	На 01.01. 2018	На 01.01. 2019
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	62,5	62,5	62,5	62,5
Додатковий капітал	1410	217,5	217,5	217,5	217,5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	97,3	335,0	608,2	869,2
Неоплачений капітал	1425	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	377,3	615,0	888,2	1 149,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	1600	1 160,0	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	-	-	-
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 552,5	1 228,6	990,3	343,6
розрахунками з бюджетом	1620	0,5	52,7	61,3	64,2

у тому числі з податку на прибуток	1621	-	52,2	60,0	63,9
розрахунками з оплати праці	1630	-	-	0,9	
Інші поточні зобов'язання	1690	1 833,2	2 279,8	3 080,5	3764,7
Усього за розділом III	1695	4 546,2	3 561,1	4 133,3	4172,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-	-
Баланс	1900	4 923,5	4 176,1	5 021,5	5321,7

Додаток Е

Таблиця 6

**Ретроспектива звітів про фінансові результати
ТОВ «ЕЛІТ-ШВАЙНЕ» за 2016-2018 рр., тис.грн.**

Найменування показника	Код рядка	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції: (товарів, робіт, послуг)	2000	4 800,8	4 336,2	6752,0
Інші операційні доходи	2120	-	0,7	38,4
Інші доходи	2240	0,5	0	-
Разом доходи	2280	4 801,3	4 336,9	6790,4
Собівартість реалізованої продукції : (товарів, робіт, послуг)	2050	4 333,1	3 884,8	6377,8
Інші операційні витрати	2180	86,0	118,6	82,7
Інші витрати	2270	92,4	-	-
Разом витрати	2285	4 511,5	4 003,4	6460,5
Фінансовий результат до оподаткування	2290	289,8	333,5	329,9
Податок на прибуток	2300	52,2	60,0	68,9
Чистий прибуток (збиток)	2350	237,6	273,5	261,0

